

Belediye

KENT YÖNETİMİNDE “AKILLI ŞEHİR YAKLAŞIMI”

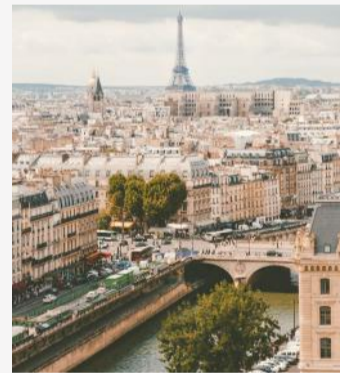

Ulaşım ve ekonomik büyümenin itici güçleri olarak görülen kentler nüfus artışı başta olmak üzere birtakım toplumsal zorluklarla da karşı karşıya kalıyor. Birleşmiş Milletler, 2050 yılında her üç kişiden ikisinin şehirlerde yaşayacağını öngörüyor.

Öte yandan kentler artan nüfusun maddi ve manevi ihtiyaçlarını ucuz ya da kolay yollarla karşılamaktan son derece uzak bulunuyor. Kentsel altyapının inşa edilmesi, belediye hizmetlerinin karşılanabilmesi ve kentlerin sorunsuz işleyebilmesi için büyük miktarda enerji, malzeme, emek ve kaynak gerekiyor. Birçok akıllı şehir girişimi bu maliyetlerin ışığında, verimliliği artırmaya ve mümkün olan her alanda harcamaları azaltmaya odaklanıyor. [Sayfa.8](#)

FRANSA YEREL SEÇİMLERİ

Fransa yerel seçimlerinde ikinci turda kazanan, Yeşiller ve sol müttefikleri oldu. Yeşiller pek çok büyük kentte birinciliğe yükselirken sosyalistler yönettikleri şehirleri korumayı başardı. Macron'un partisi Cumhuriyet Yürüyüşü hareketi kaybeden oldu. [Sayfa.14](#)

Haftanın Röportajı

“OSMAN GÜRÜN”

Muğla Büyükşehir Belediye Başkanı

“YERLEŞİK NÜFUSUMUZ 981 BİN, YAZLIK NÜFUS 5 MİLYON”

Muğla bir uçtan bir uca, yani Bodrum Turgutreis'ten Seydikemer Seki'ye yaklaşık 340 kilometrelik bir mesafeye sahip. Bir ilçemizden diğer ilçemize karayolu ile yaklaşık 4 saatte ulaşabiliyorsunuz. Coğrafi olarak geniş, doğal güzellikler olarak eşsiz bir şehirde yaşamın mutluluğunu, aynı zamanda hizmet için de farklı zorluklarını yaşıyoruz. [Sayfa.4](#)

SEYİT TORUN

CHP Yerel Yönetimler'den Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı ve Ordu Milletvekili

DEMOKRATİK OLMAYAN ŞEHİR AKILLI OLABİLİR Mİ?

31 Mart seçimlerinden yaklaşık 10 ay sonra, 2019 Aralık ayının son günlerinde Erdoğan belediyelerin merkezden yönetilmesini sağlayacak bir çalışma yaptıklarını açıkladı. Açıklanan girişimin adı, “Ulusal Akıllı Kentler Stratejisi ve Eylem Planı”ydı. Plana göre, şehirlerin stratejik kararları ve koordinasyonu sarayda bulunan bir merkezden yapılacaktı. Çevre ve Şehircilik Bakanı da planı tanıtırken sık sık Kanal İstanbul'a atıf yaptı. [Sayfa.3](#)

Röportaj

ONURSAL ADIGÜZEL

CHP Bilgi ve İletişim Teknolojilerinden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı, İstanbul Milletvekili

“DİJİTAL BİR ARAYÜZ DEĞİL, BİR EKOSİSTEM”

[Sayfa.2](#)

Röportaj

ALPER TAŞDELEN

Çankaya Belediye Başkanı

BÜTÜNCÜL BİR PLANLAMA İÇİN “AKILLI KENT KONSEYİ” [Sayfa.7](#)

Röportaj

METİN SOLMAZ

Yazar ve Girişimci

“PARANIN GÖRKEMİ YERİNE, İNSANI VE ÇEVREYİ MERKEZE ALMAK ŞART” [Sayfa.12](#)

Röportaj

İHSAN ÇAKIROĞLU

Gazeteci

“MACRON'A KIZAN HALK, İYİ ÇALIŞAN YEŞİLLERE OY VERDİ” [Sayfa.15](#)

SODEMSEN

Sosyal Demokrat Kamu İşverenleri Sendikası

Sodemsen 1. Olağanüstü Genel Kurulu İzmir'de Düzenlendi. [Sayfa.16](#)

Bültenimize katkıda bulunmak için;
teamarastirma@gmail.com

“DİJİTAL BİR ARAYÜZ DEĞİL, BİR EKOSİSTEM”

Nasıl akıllı kent olunur? Akıllı kent ne demek?

ONURSAL ADIGÜZEL: Öncelikle akıllı kentin evrensel bir tanımı olduğunu düşünmüyorum. Akıllı kentleri ben özellikle şehirde yaşayan insanların elektronik verilerinin toplanması ve bunun onların yaşamlarını kolaylaştırması noktasında kullanılması olarak tanımlıyorum. Eğer bir alanda kişilerin verileri toplanabiliyorsa ve bu bilgiler kullanılarak kişinin yaşamı kolaylaştırılabiliyorsa -özellikle yaşam kalitesi artırılabilir- böyle kentlere biz akıllı kentler diyoruz. Tabii varlıkların ve kaynakların yönetiminde de bu, büyük bir verimlilik sağlıyor. Vatandaşların, o şehirde yaşayan insanların yaşam kalitesinin artmasını sağlıyor.

Peki sadece bir dijital ara yüzden mi bahsediyoruz yoksa bunun bir ekosistemi var mı? Bu ekosistem neleri içeriyor?

ONURSAL ADIGÜZEL: Bu, tam bir ekosistem. Dünyada (IOT) Internet of Things denilen sensörler var. Hayatın her alanında var artık bu sensörler, hatta önümüzdeki dönemde buzdolabımızın çamaşır makinemizin de bu sensörlere sahip olacağı ve birbirleriyle konuşacağını söylüyor bütün uzmanlar.

Kenti düşünün, kent çok büyük; Trafik lambaları var, park alanları var, su sistemleri var, ulaşım altyapısı var. Binaların kendi içinde yönetilme süreçleri var. Çevreyle ilişkisi var. Sağlık sistemi var. Belediyelerin gaz sistemleri, su sistemleri, enerji yönetimi, atık yönetimleri var. Bunlar ilk etapta sayabildiklerim. İşte bu, bir ekosistem. Bunların çok iyi yönetilmesi gerekiyor.

Bu cümleler çok önemli ve güzel cümleler. Akıllı şehir kulağa gerçekten hoş geliyor. Seçimlerde propaganda olarak çok sık kullanılıyor, ama çok önemli bir engelimiz var. Özellikle Türkiye'nin internet altyapısına baktığımız zaman çok geriden geldiğimizi görüyoruz. Yani Türkiye'nin başarılı bir fiber altyapısı yok. 18 yıldır Türkiye'yi yöneten AKP iktidarı ne yazık ki altyapıya yatırım yapmada çok geri kalmış durumda. 2006 yılında stratejik önemi olan Türk Telekom satıldı, yerel operatörlerin yeterli fiber altyapısı yok. Hatta örnek verecek olursak fiber altyapıda Gana'nın bile gerisindeyiz. İstanbul dahil birçok şehrimizde de fiber altyapımız yeterli değil. İyi, kaliteli, güçlü bir internet, fiber altyapınız yoksa şebeke üstü ürünlerini kullanırken sorunlar yaşıyorsunuz, daha zor şartlarda çalışmak zorunda kalıyorsunuz. Akıllı şehir sistemi birbiriyle konuşan tam bir ekosistem. Bilgileri doğru toplayıp iyi işleyebiliyorsak bu dönemin en başarılı yönetim anlayışını ortaya koyuyoruz demektir. Çünkü dünyanın her yerinde -big data (büyük veri)- çok önemli bir yer tutuyor. İstanbul Büyükşehir Belediyesi çok değerli bir iş yaptı, açık data uygulamasına geçti.

Dünyanın birkaç ülkesinde uygulanıyor, Türkiye'de bir ilk. Açık data uygulamasıyla İstanbul'un dataları üzerinde çalışmak isteyen bir akademisyen bu datalara İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin sistemi üzerinden ulaşip akademik çalışma yapabilecek ya da sorunun çözümüyle ilgili sistematik ürünler geliştirebilecek. Türkiye için yeni bir süreç ve çok değerli. Eğer akıllı veri sistemleriyle doğru verileri toplayıp bunları doğru bir şekilde işlerseniz şehirde yaşayan milyonlarca insanın yaşamını kolaylaştırabilme fırsatınız olur. Ayrıca akıllı kent, verimlilik demek. Kentin kaynaklarını da verimli yönetme şansına sahip olmak demek. CHP'nin de en önemli stratejilerinden biri bu. Bilgiyi, teknolojiyi iyi kullanabilmek. Çünkü zamanın ruhu bilgiyi iyi işleyip bunun üzerinden ürünler üretmek üzerine şekillenmiş durumda. Bu doğrultuda çalışmalar sürüyor ve akıllı şehir sistemleri teknolojsi doğru kullanılırsa vatandaşların hayatını kurtaracak birçok ürünü sağlıyor.

Maliyet verimliliği için rakamsal ne söylenebilir?

ONURSAL ADIGÜZEL: Hamburg'ta akıllı şehirler sunumunu dinlemedim. Hamburg'ta sokak lambalarına yapılan uygulamayı anlatmışlardı. %70'e kadar enerji tasarrufu sağladıklarını söylemişlerdi. Türkiye'de de hayata geçen bir uygulama var. Çöp kovalarına sensörler yerleştiriliyor. Bu sensörler çöp kovaları dolduğu zaman sinyal veriyor ve araç o zaman yola çıkıyor. Bu da rutin olarak 3 tur yapacak aracın o kovalar dolduğu zaman belki 1 turla bu süreci sonuçlandırması demek oluyor. En basit olarak, 3'te 1 maliyet faydası sağlayabilir. Dünyadan örnekler vermek gerekirse; Akıllı sokak aydınlatması sistemiyle Oslo'daki elektrik tüketimi tasarruf oranı %70'dir. "Analizi Yoluyla Önceden Suç Tespiti Sistemi" sayesinde hırsızlık oranlarında %19 düşüş sağlanabilmektedir. Los Angeles'ta akıllı ulaşım sistemleriyle duraklamalarda %35, kavşaklardaki bekleme sürelerinde %20, seyahat süresinde %13 azalma ve bunlara bağlı olarak yakıt tüketiminde %12,5 azalma sağlanmıştır. Akıllı park sistemiyle, 200.000 insanın yaşadığı bir Avrupa şehrinde, park yeri bulma zamanı %50 azaltılarak hem yaşam kalitesine katkıda sağlanabilir hem de yakıt tasarrufu yapılabilir. Park gelirleri artarken personel giderleri %5-10 arası düşürülebilir. ABD'de Georgia, Tennessee ve Kuzey Karolina eyaletlerinde yüklenen 15.000 akıllı sayaç, operasyon maliyetlerinin %65, ödenmeyen fatura borçlarının ise %50 oranında azalmasını sağlamıştır. Akıllı katı katık toplama sistemleriyle çöp toplama maliyetlerinde %43'e kadar azalma yaşanabilmektedir.

Peki bu kadar veri toplandığında bireyin mahremiyet alanı kalkıyor mu? Akıllı kent uygulamalarıyla toplanan verilerle bireyin özgürlük alanına müdahale riski var mı? Önlem ne olmalı?

ONURSAL ADIGÜZEL: Akıllı şehirlerde hedef, kişileri takip etmek ya da onların özgürlük alanlarını kısıtlamak değil. Tabii dünyada bunlar istismar edilebiliyor, ama bizim hedeflediğimiz sistematikler, kişisel veriler kanunu kapsamında bir kişinin adını, soyadını çok önemsemeden sadece birey olarak nasıl daha huzurla, rahat ve kaliteli yaşayacağı yönündeki çalışmalar. Bunun için de ölçmek gerekiyor. Ölçemediğiniz hiçbir şeyi yönetemezsiniz. Biz bu strateji doğrultusunda sensörlerle bu ölçümü yapıyoruz. Köprüye kaç araç gittiğine bakıyorsunuz. Buna göre çözüm üretiyorsunuz, çünkü bunun saatlerine bakıyorsunuz, bu saatler doğrultusunda çözüm üretebiliyorsunuz. Belediye otobüsünde herkes kart basıyor. O kartta veriler kopyalanıyor, ama veriler önemli değil ki. O kartta otobüse Ahmet, Mehmet, Hatice herhangi biri binebilir. Önemli olan, hangi saatte kimler biniyor. Önemli olan, bunların içinde emekliler, öğrenciler var mı, bunların içerisinde indirimli kart kullananlar var mı, 65 yaş üstü kullanıcılar var mı? Buradan kendinize göre bir veri havuzu oluşturuyorsunuz. Bu büyük veriyi işledikten sonra belki oraya bir araç daha gerekiyor ve tam o saatlere temin etme fırsatınız oluyor, verimsiz saati kaldırılıyorsunuz, böylelikle bir tasarruf sağlıyorsunuz.

Röportaj

“ONURSAL ADIGÜZEL”

CHP Bilgi ve İletişim Teknolojilerinden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı ve İstanbul Milletvekili

Bunun kişisel verilerle hiçbir alakası yok. Çin gibi ülkelerde yüz tanıma sistemiyle kişi belli program içine sıkıştırılarak takibe alınıyor. Bunu istismar eden devletler olabilir tabii. Bizim sistemimizde, kişisel veri korunması kapsamında, kişileri adıyla, telefonuyla ya da kimlik numarasıyla eşlemek yerine bölgesel bir noktaya oturtup, İstanbul'da Ankara'da milyonlarca insandan biri olduğunu düşünüp, onun beklentilerine göre onu yönetmeyi önemsiyoruz. Aslında o kentin yaşanabilirliğini artırmak istiyoruz. Aynı zamanda sürdürülebilirlik çok önemli. Akıllı şehirler konusunda belediyelerimiz çaba gösteriyor. Bir şehir öyle bir gecede akıllı şehre dönüşemez, adım adım, bir ağ gibi şehrin kaplanması olabilir. Akıllı kent uygulamalarını hayata geçiren o şehirlere gelen yabancı misafirlerin memnuniyetinin şehrin itibarını yükselttiğini de görüyoruz. Çünkü çevreye duyarlı, ulaşımını iyi yöneten, kaynaklarını doğru kullanan şehir, itibarını da yükseltiyor. Şehre gelenlerin hareket kabiliyetleri de artmış oluyor.

Bu alandaki görüşlerden biri de akıllı kentlerin teknoloji şirketleri eliyle kurulması yerine yerel yönetimlerin kontrolünde kurulması.

Hem bireyin mahremiyetinin korunmasına hem de katılımı daha iyi hayata geçirme becerisine güven var sanırım. Sizin görüşünüzü öğrenebilir miyiz?

ONURSAL ADIGÜZEL: Haklısınız, yerel yönetimlerin bu açıdan itibarı çok yüksek. Akıllı şehirler ancak yerel yönetimin, devletin oluşturduğu ekosistemin çevresinde daha doğru gelişebilir. Sensörler bölgesel olarak özel firmalar tarafından kullanılabilir, ama asıl hedefiniz verimliliğin artırılması ve yaşam kalitesinin yükseltilmesiye yerel yönetimlere daha büyük iş düştüğünü görüyorum.

Tabii Türkiye’de de gördüğümüz kadarıyla şu an yerel yönetimlerin itibarı daha yüksek. Özellikle pandemi süreci bize gösterdi ki vatandaşın özellikle CHP belediyelerine güveni daha yüksek. Çünkü buralarda bir fişleme ya da takip olmayacağına inanıyor. Kişisel bilgilerinin çıkar amaçlı kullanılmayacağına ya da herhangi bir siyasi partiyle paylaşılmayacağına inanıyor. Artık her yerde dijital ayak izlerimiz var ve bu dijital ayak izlerimizle yaşam kalitemiz yükseliyor, ama birileri bunu istismar etmemeli.

Bugünlerde siyasetin gündemine gelen bir düzenleme var. O konuda da görüşlerinizi almak isterim. Yanılmıyorsam 1389 belediye tek çatı altında ve tek merkezden yönetilecek diye bir yaklaşım var. Bunun sakıncaları nelerdir? Uygulanabilirliği var mı? Ne düşünüyorsunuz?

ONURSAL ADIGÜZEL: Biz buna karşı itirazlarımızı her fırsatta dile getiriyoruz. Birkaç ay önce de Yerel Yönetimlerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcımız Seyit Torun’la beraber bir basın açıklaması yaptık. İçişleri Bakanı özellikle şehirlerin bilgi yönetim sistemlerini tek bir çatı altında toplamaya niyetlenmiş durumda. İlerleme aşamasına baktığımızda henüz %5’e bile ulaşamadığını görüyoruz.

Ama devlet, gücünü kullanarak ciddi baskı yapıyor belediyelere. Siz İstanbul Belediyesi’yle bir ilçe belediyesini karşılaştırabilir misiniz? Ya da Ankara Belediyesi’yle Hakkâri Belediyesi’ni Sinop Belediyesi’ni birbiriyle karşılaştırabilir misiniz? Nüfus, bireylerin beklentisi, kentnin sorunları ve yönetim sistematiği açısından birbirlerinden çok farklılar. Bunları aynı sepetin içine koymaya çalışmak, büyük bir hata.

Hele iktidarın AB sözleşmeleri çerçevesinde, merkezîyetçilikten uzaklaşarak yerel yönetimlerin öne çıkarılması ve hizmet kalitesinin geliştirilmesi yönünde imzaladığı Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı anlaşmasını düşüncecek olursak...

Artık kimse petrolü konuşmuyor, diyorlar ki bilgi, yeni petrol. Bilgi varsa o ülkeyi doğru yönetebilirsin, kaynaklarını doğru kullanırsın ve tabii bunun bir paydaşı da iyi eğitilmiş, donatılmış insan kaynağı. Bu da varsa o ülke zaten çok hızlı bir şekilde büyür. Özellikle de katma değer yaratan ürünler geliştirir. İşte bu noktada iktidarın amacı katma değer yaratan ürünler değil, onu geliştiren gençler yetiştirmek değil, belediye sistemlerinde toplanan bilgilere ulaşmak.

Bunun için de bu sistemlerin hepsini merkezde toplamaya çalışıyorlar. Ama bu uygulanabilir bir yöntem değil.

Bunu bir merkezde toplamaya çalışmak sadece siyasi bir karardır ve bu siyasi karar Türkiye’nin kentli nüfusunun %54’ünü oluşturan belediyelerin CHP’li olmasından kaynaklanıyor. Belediyelerimiz bu noktada sorun yaşadılar.

Aslında benim burada iktidara daha önemli bir önerim var. Bence bırakınlar belediye başkanlarının işine karışmayı. Bilgi sistemlerinizi kontrol edeceğiz, akıllı şehir yapacaksanız kontrol edeceğiz demeyi bırakınlar.

Asıl şöyle bir hızlı çalışma yapınlar: Türkiye akıllı şehir uygulamalarında kullanılan Internet of Things dediğimiz sistemleri üretme konusunda çok geri kalmış durumda.

ARGE çalışması yapınlar. Bu ürünlerin üretilmesini sağlasınlar, çünkü bu ürünler Türkiye’de üretilmezse ithal edilecek ve yüz milyarlarca dolarımız yine yurtdışına gidecek. Gelen ürünler sistemlerle uyumsuz olduğu için kullanılamayacak. Biz akıllı şehir teknolojilerinde ve uygulamalarında geri kalmış olacağız.

Bıraksınlar CHP belediyeleriyle yarışmayı, teknolojiye dünyayla yarışmanın yolunun seçsinler. Biz de Internet of Things dediğimiz ürünleri üretme çabasına girelim. Kendi sensörlerimizi, kendi enerji sistemlerimizi üretelim, belediyelere altyapı desteği versinler. Biz internet altyapısını hallediyoruz, siz yeter ki üzerine bir akıllı şehir kurabilin desinler.

Ondan sonra belediye başkanları en uygun şekilde akıllı şehir uygulamalarına geçler. Birbirlerinden örnek alırlar.

SEYİT TORUN

CHP Yerel Yönetimler’den Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı ve Ordu Milletvekili

DEMOKRATİK OLMAYAN ŞEHİR AKILLI OLABİLİR Mİ?

31 Mart seçimlerinden yaklaşık 10 ay sonra, 2019 Aralık ayının son günlerinde Erdoğan belediyelerin merkezden yönetilmesini sağlayacak bir çalışma yaptıklarını açıkladı. Açıklanan girişimin adı, “Ulusal Akıllı Kentler Stratejisi ve Eylem Planı”ydı. Plana göre, şehirlerin stratejik kararları ve koordinasyonu sarayda bulunan bir merkezden yapılacaktır. Çevre ve Şehircilik Bakanı da planı tanıtırken sık sık Kanal İstanbul’a atıf yaptı. Yani Kanal İstanbul, Boğaz Köprüsü, Avrasya Tüneli, Yeni Havalimanı gibi şehrin toplumsal ve çevresel bağlamda kaderini belirleyecek kararlarda yerel yönetimler ve şehrin yurttaşları “akıllı” yöntemlerle karar alanının dışına çıkarılacaktır. Seçimlerden önce belediyeler kendi atadıkları memurlar tarafından yönetildiği için bu tür bir girişime ihtiyaç duymamışlardı. Ancak seçmenler şehirlerin yönetimindeki memuriyete son verdikleri ve şehirle ilgili kararlarda Saraydan ziyade kendilerini duyacağına inandıkları adayları iş başına getirince kararları apar topar merkezileştirme yoluna gittiler.

Dünyanın gelişmiş demokrasilerindeki eğilim bunun tam tersidir. Merkezde toplanan kararlar yerele doğru giderek yaygınlaştırılır, yerel yönetimler güçlendirilir. Böylece yurttaşların kendi gündelik hayatlarını ilgilendiren konulara hızlı ve doğrudan katılımı sağlanarak kararları şekillendirmelerine yönelik süreçlerde daha fazla olanak tanınır.

“Akıllı şehirler” adı altında giderek yaygınlaşan kavramın içini nasıl dolduruyorsanız zihniyetiniz o yönde ilerler. Teknolojiyi hem kararları merkezileştirmek hem yerel yönetimleri, sivil toplumu, şehrin paydaşlarını kararların dışına çıkarmak hem de açık, şeffaf, çoğulcu ve katılımcı bir şehir modeli geliştirmek için kullanabilirsiniz.

AKP’nin nasıl bir belediye, yurttaş ve sivil toplum istediği Aralık ayındaki planda, şaşırtıcı olmayan bir şekilde kendini gösterdi. Bir de CHP belediyelerinden örneklere bakalım. Korona salgını döneminin en dikkat çekici iki akıllı şehir örneği İstanbul ve İzmir’den geldi. İstanbul’da başlayan “Askıda Fatura” tüm yurttaşların aklında, kalbinde önemli bir yer edindi ve dalga dalga tüm şehirlere yayıldı. İzmir’den gelen örnek ise, devletin merkezi olanaklarıyla dağıtmadığı maskelerin yurttaşlara ulaşmasının teknolojik olanaklarla nasıl başarılacağını gösteren “Maskematik” uygulamasıydı. Yapılan araştırmalar “Askıda Fatura”nın seçmenler tarafından büyük bir beğeniyle karşılandığını gösteriyor. Yurttaşların takdirinin ardında, AKP ve çevrelerine ders mahiyetinde bir gerekçe saklı. Yurttaşlar kriz döneminde zor duruma düşmüş hemşerileri için ortaya konan uygulamaya kendi rızalarıyla katıldılar ve teknolojik kolaylıkla ânında çok yaygın bir destek verdiler. Belediye yurttaşlardan para toplamadı, hemşerilerine destek verebilecekleri teknolojik ortamı sağladı. Yurttaşlar da kendi rızalarıyla destek verdiler. Destek verenler ihtiyaç sahibinin kim olduğunu, nereli olduğunu, hangi partiye mensup olduğunu, inancını bilmeden yardımını yaptı. Bu durum, iktidarını kutuplaşmaya borçlu olan, devletin ihale mekanizmalarından destek mekanizmalarına tüm kaynaklarını bir avuç yandaşa harcayan iktidarın kendi egemenliği için kaynak kullanma davranışının çöküşü demektir. “Askıda Fatura” ve “Maskematik” gibi uygulamaların açıklığı, şeffaflığı, rızaya dayalı katılımı, dijital olanakları toplum yararına kullanma biçimi ve kutuplaşmayı yıkan kapsayıcılığı gibi özellikleri AKP iktidarının sonunu getirecek olan bir anlayışın yerel yönetimlerden yükselmekte olduğunu gösteriyor.

Dünyadan 152 belediyenin oluşturduğu, İzmir ve İstanbul belediyelerimizin üyesi olduğu Açık ve Çevik Akıllı Şehirler (OASC-Open and Agile Smart Cities) toplantısında Tunç Soyer, akıllı şehir olmayı “daha şeffaf, demokratik ve erişilebilir dijital çözümler olarak” ifade etmişti. Bir yanda yerel yönetimleri ve yurttaşları kararların dışına çıkarıp tüm yetkiyi kendinde toplamaya çalışan sadece kendine ve yandaşına akıllı Saray efradı; diğer yanda açıklığı, şeffaflığı ve katılımı ile demokratik bir akıllı şehirler bakışı.

Türkiye’nin yeni seçimi bu iki siyaset tarzı arasında olacak.

“YERLEŞİK NÜFUSUMUZ 981 BİN, YAZLIK NÜFUS 5 MİLYON”

Haftanın Röportajı

“OSMAN GÜRÜN”

Muğla Büyükşehir Belediye
Başkanı

Muğla Büyükşehir Belediyesi'nin fiziki sorumluluk alanı oldukça geniş. Bunun zorlukları neler oluyor? Nasıl bir planlamayla ulaşıyorsunuz?

OSMAN GÜRÜN: Muğla, 13 bin 247 kilometrekare yüzölçümüne sahip, 13 ilçesi, 569 mahallesi olan bir il. Yüzölçümü olarak Türkiye'nin metropol şehri İstanbul'un yaklaşık üç katı büyüklüğüne sahibiz. Muğla bir uçtan bir uca, yani Bodrum Turgutreis'ten Seydikemer Seki'ye yaklaşık 340 kilometrelik bir mesafeye sahip. Bir ilçemizden diğer ilçemize karayolu ile yaklaşık 4 saatte ulaşabiliyorsunuz. Coğrafi olarak geniş, doğal güzellikler olarak eşsiz bir şehirde yaşamın mutluluğunu, aynı zamanda hizmet için de farklı zorluklarını yaşıyoruz. Muğla'yı 6 hizmet bölgesine ayırarak ekiplerimizi buralara yerleştirdik. Yollar, su ve altyapı, sağlık gibi hizmetlerin 6 farklı noktadan 13 ilçemize en kısa sürede ulaşmasını sağlıyoruz. İtfaiye teşkilatımız mesela bu geniş coğrafyada itfai olaylara en kısa sürede ulaşmak için 38 noktada hizmet veriyor. Ayrıca 137 dağ köyümüze de yangın tankeri dağıttık.

13 ilçesi, 569 mahallesi olan Muğla'mızda fiziki sorumluluk alanımızın geniş olmasının bir diğer olumsuz yanı da, 5 ilçemizin nüfusunun yüz binin üzerinde ve diğer ilçelerimizin öbek öbek yerleşimlerle dağınık ve ayrı ayrı kurulmuş olmasıdır. Örneğin, bir altyapı yatırımı için diğer büyükşehirlerde 100 metre altyapı ile kalabalık bir nüfusa hitap edilirken Muğla'mızda bu sayı ne yazık ki azdır. Tüm ilçelerimizde altyapıdan yola, içme suyundan haşereyle mücadele kadar bu dağınık yerleşime ve yaz nüfusumuza göre hizmet planlaması yapıyoruz. Muğla, yerleşik nüfusu 981 bin iken yazlık nüfusu 5 milyonu bulabilen bir il. Bu nedenle özellikle altyapı yatırımlarımızı yazlık nüfusumuza göre yapıyoruz.

Pandemide dünya devletleri ve yerel yönetimler önemli dersler aldı. Ülkemizdeki yerel yönetimlerin çıkaracağı dersler ne olmalı? Belediyenin stratejik planlarında değişiklik oldu mu? Öncelikleriniz neler olacak?

OSMAN GÜRÜN: Dünyanın bir ucundaki rahatsızlığın, salgının tüm insanlığı etkileyebileceği, siyasi çıkarların, savaşların, kavgaların aslında hiçbir önemi olmadığı ne yazık ki acı bir gerçekle tekrar anlaşıldı. Her şeye iyi tarafından bakmakta büyük yarar vardır. Kaybettiğimiz yaşamlar hepimizin yüreğini yakarken, özgürlüklerimiz kısıtlanırken tüm dünyada doğa ve çevre kendine geldi. Bu süreçten çıkarılacak çok ders var.

Devlet politikalarında değişiklik, kötüye giden ekonomiler, sağlık sektörü, turizmde yaşananlar, işsizlik konularında büyük bir sınavdan geçiyoruz. Yerel yönetimler olarak süreci iki şekilde değerlendirmek gerekiyor. Birincisi, belediyelerin görevlerine salgınla birlikte eklenen hizmetler, vatandaşın her durumda yanında olabilme; ikincisi de yerel yönetimlere ayrılan paylar ve ekonominin kötü gidişinin belediyelere yansması.

Ülkemizde salgın sonrasında bakıldığında özellikle yerel yönetimlerin başarılı olduğunu görüyoruz. Vatandaşlarımızın bu zor durumdan en az zararla etkilenmesi için ortaya konan hizmetler, projeler, destek kampanyaları, ötelenen faturalar, işsiz kalan vatandaşlara destek, maske dağıtımı, sağlık çalışanlarına özel servis ve hizmetler, alışverişin halkın ayağına götürülmesi, can dostlarımıza sahip çıkmak. Bunlar sadece hizmetlerimizden bazıları.

Yerel yönetimler pandemi sürecinde ortaya koydukları ve koymaya devam ettikleri hizmetlerle tüm vatandaşlarımıza dokundu ve onlara yalnız olmadıklarını hissettirdi. Birtakım engellemelere rağmen belediyeler bu süreçten alınlarının ağıyla çıktılar.

Belediyeler olarak sadece aciliyet durumunda olmayan yatırımlarımızı ileri tarihlere alarak pandemi sürecine odaklandık.

Önceliğimiz hemşerilerimizin ve Muğla'mızı ziyaret eden yerli/yabancı misafirlerimizin sağlığıdır. Muğla bilinçli, sorumluluk sahibi hemşerileriyle bu süreci çok iyi yönetmiştir. Tüm vatandaşlarımıza bir kez daha teşekkür ediyorum.

Turizmin gözde kentleri büyükşehirin alanında. Bölgenizdeki ekonomik kayıp ne olacak? Ne tür önlemler alındı? Bu yıl nasıl bitecek gibi?

OSMAN GÜRÜN: Muğla, dünyada ve ülkemizde bilinirliği en üst seviyede olan ve marka olmuş ilçelere sahip. Tüm turizmciler 2020 yılından pandemiye kadar çok umutluydu. Yatırımları, düzenlemeleri özellikle yaz ayları için yoğun turist gelişine göre ayarlanmıştı. Dünyanın böyle bir duruma gelebileceğini kimse tahmin edemezdi.

Turizm açısından değerlendirecek olursak; bir önceki yıla göre 2020 yılının ocak ve şubat aylarında ülkemize gelen yabancı turist sayısı ocak ayında %16 artış, şubat ayında %4 artış gösterirken pandeminin yayılma hızıyla doğru orantılı olarak nisan ve mayıs ayları içerisinde -dünyada ve ülkemizde de uygulanan seyahat/gezi yasaklarıyla- sıfıra inmişti. Ardından kontrollü serbestlik uygulamaları ve şehirlerarası yolculuk serbestisinin gelmesiyle birlikte ilimize yerli turist girişi başladı. İlimizde seyahat yasaklarının kaldırılmasıyla konaklama tesislerinin ve havayolu ulaşımının açılması, toplu taşıma ve özellikle kendi araçlarıyla gelen ziyaretçilerimizin genel turizm eğiliminin kiralık ev ve villa turizmine kaymasına neden oldu.

İlimizde 2 TÜRSAB Bölge Temsil Kurulu ve 1 Bölge Yönetim Kurulu ve bunlara bağlı yaklaşık 500-600 acente bulunmaktadır. Tabii ki sayı daha fazla idi, fakat süreç zarfında, görüşmelerimiz neticesinde aldığımız bilgilere göre, TÜRSAB'a iflasını veren 250-260 acentemiz var. Aynı zamanda kredi başvurusu yapan acentelerin %90'ından fazlasının kredisi onaylanmamıştır. Süreç, orta ve küçük ölçek acenteleri nefessiz bırakmıştır. İstihdamda da doğru orantılı düşüş yaşanması öngörülmektedir. Ülke genelinde yerli turizme bir dönüş sağlanacağı aşikârdır, fakat konaklama ve seyahat sektörü işletmelerinin açıklanan genelgeler sonucunda tam kapasite çalışamayacağından çoğu işletmenin 2021 yılı yazını bekleyeceği düşünülmektedir. 2020 yılı için de gereksiz borçlanmaların önüne geçmesi düşünülmektedir. Bir nevi sektör kendi kendini korumaya almayı seçmiştir. Dünyadaki ve Türkiye'deki turizm anlayışları bu süreçte değişeceğini, turizmin kültür ve sağlık turizmine daha fazla yöneleceğini söyleyebiliriz.

Muğla'nın da bulunduğu büyük bir coğrafya kuraklık tehlikesiyle karşı karşıya. Bölge iklim değişikliklerinin sonuçlarından etkileniyor ve bu etkinin artarak devam edeceği öngörülüyor. Bölgeniz termik santraller açısından da çok yoğun. İklim eylem planınız var mı?

OSMAN GÜRÜN: Ülkemiz ve Muğla'mız sadece kuraklık tehlikesiyle karşı karşıya değil, aynı zamanda çevreye düşman zihniyet tarafından sürekli taciz edilen bir durumla da karşı karşıyayız. Kaz Dağları örneğinde olduğu gibi, yeşile, tertemiz doğaya karşı sürekli bir savaş var. Doğa, ne zaman insan elini üzerinden çekse kendini yenileyen bir güce ve güzelliğe sahip. Önümüzdeki süreçte kuraklık ve su savaşları yaşanacağı uzun süredir hakkında konuşulan ama hiçbir önlem alınmayan bir gerçek. Doğayı koruyan ve geleceğe miras bırakan zihniyetlere ihtiyacımız var. Muğla %68 orman varlığı, 1480 kilometre dantel gibi kıyıları, antik kentleri, tarihi dokusu ile kesinlikle korunması gereken bir güzelliğe sahip. Ülkemizin her karış toprağı için bu geçerli. Bizler de yerel yöneticiler olarak Muğla'yı korumak için büyük bir sorumluluğa sahibiz. Çevre konusunda ne yazık ki devlet kurumlarımıza onlarca dava açtık. Mücadelemiz, yaşamaktan ve hizmet etmekten gurur duyduğumuz Muğla'mız için. Muğla'da 3 termik santral var. 641 ruhsatlı maden ocağı var ve bu ocakların 333 tanesi orman içinde bulunmaktadır.

Büyükşehir belediyesi olarak katı atık tesislerine, hafriyat alanlarına, tıbbi atık tesislerine, yenilenebilir enerji anlamında güneş enerjisini elektrığe çeviren tesislere, çöpten elektrik üretimine, vahşi depolama alanlarını doğaya kazandırmaya, denizlerden teknelerle atık toplama hizmetlerine önem verdik ve hepsini hayata geçirdik.

Örneğin, güneş enerjisini elektrığe çevirerek çevremizi korurken bütçemizde de önemli bir katkı sağlıyoruz. Kuraklık, karbon, su ayak izi, iklim değişikliği izleme ve azaltım projelerimizi hayata geçirdik. İklim eylem planı çalışmalarımız da başladı.

Muğla deprem bölgesi. Bu doğrultuda afet planlarınızda ne tür güncellemeler oluyor?

OSMAN GÜRÜN: Türkiye nüfusunun %95'i deprem riski taşıyan bölgelerde yaşıyor. Deprem bir felaket olmaması için tüm paydaşların hazırlıklı olması gerekli. Muğla'mız yapı stoğuyla ve kırsaldaki evleriyle depreme diğer bölgelere nazaran daha hazırlıklı. Muğla'da çok katlı binalarımız yok. Muğla'mıza yapılan TOKİ'ler için bile en fazla 4 kat uygulamasını şehrimizde gerçekleştirdik. Olası bir afet durumunda toplanma yerlerimiz belli. 13 ilçede haberleşmeyi sağlayacak uydu telefon sistemimiz hazır.

Deprem uzmanı Prof. Naci Görür hocamızın Muğla'da düzenlediğimiz Deprem Çalıştay'ında söylediği, Muğla'da en büyük depremin 6 veya 6,5 şiddetinde olacağı ifadesi, bizi rehavete düşürmeden biraz olsun rahatlatıyor. Buna karşın tüm önlemlerimizi almaya devam ediyoruz

Büyükşehirin bölgedeki tarım çalışanlarına desteklerini ve girişimlerini okuyoruz. Lavanta üretimi, kooperatifleşmeye verdiği destek gibi. Tarımsal kalkınmada yerelin önemi sizce nedir? Bu alandaki çalışmalarınız nasıl gidiyor?

OSMAN GÜRÜN: Muğla bilinenin aksine sadece turizm kenti değil, aynı zamanda verimli topraklarıyla ve başat ürünleriyle zengin bir tarım kenti. Nüfusumuzun %55'i kırsalda yaşıyor ve tarımla uğraşılıyor. Büyükşehir Belediyesi olarak -ne yazık ki devlet eliyle tarımda izlenen yanlış politikalar nedeniyle- zor durumda olan üreticimize destek olmak için çalışmalarımızı 2014 yılında başlattık.

Öncelikle ülkemizin en önemli sorunlarından biri olan yerel tohumlarla ilgili Türkiye'nin en kapsamlı Yerel Tohum Merkezi'ni, ardından üreticimizin toprağının tahlilini yapabileceği, hangi üründen ne kadar verim alacağını bileceği Toprak, Sulama Suyu, Bitki laboratuvarını Muğla'mıza kazandırdık.

"Toprağını Satma Ürünü Sat" sloganımız ve projelerimizle tarımda yem ve fidan desteği, mera projesi, alım garantili çiçek üretimi, Koku Vadisi projesi, meyve sebze kurutma tesisi, sakız ağacı, trüf mantarı, ipekböcekçiliği, üzüm bağları projesi, süt tankı, kıl keçisi, arıcılık desteklemelerini hayata geçirdik. En önemlisi de kooperatiflerimizle birlik olarak güçlerimizi birleştirdik.

Tarımsal kalkınma demek, üretmek ve üretim demek. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Atatürk'ün dediği gibi, "Üreten köylü, milletin efendisidir." Pandemi süreci tekrar gösterdi ki üretmeyen, hep ithal eden toplumlar herhangi bir salgın, savaş hâlinde yiyecek ekme bulamayacak. Marketlerde un kalmadı. Devletin tüm kurumları, yerel yönetimler, kooperatifler el ele vermeli, tarım, üretim, üretici desteklenmelidir. Bizler, ürettikçe var oluruz. Köylümüz toprağına sahip çıkacak, üretecek, ürettikçe kazanacak ve yerli ürünlerimizle sağlıklı nesillerin yetişmesini sağlayacak.

"Akıllı Kent" uygulaması özellikle büyükşehir belediyelerinin verimlilik ve fiziki şartlara yönelik sıkıntılarını da azaltmaya aday. Muğla Büyükşehir'in bu alanda bir girişimi var mı? Neler planlanıyor?

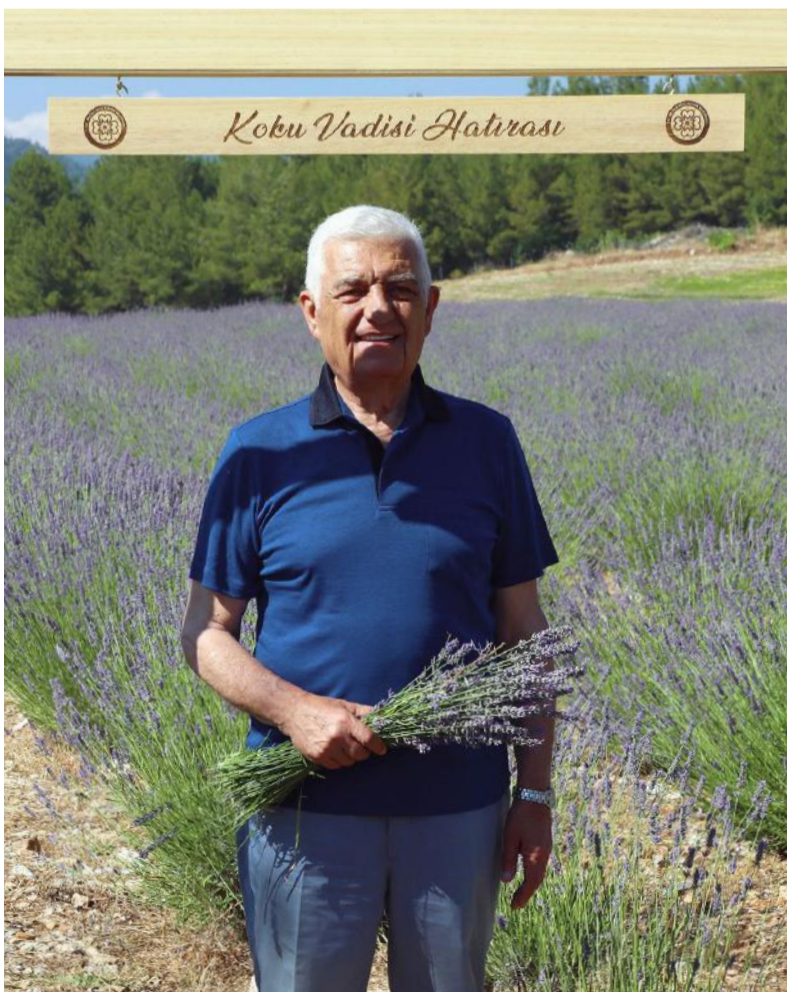
OSMAN GÜRÜN: "Akıllı Kent" kavramı şehrin coğrafyasına, dokusuna ve insan gereksinimlerine uygun olarak gelişim göstermelidir. Biz de bu stratejiyle çıktığımız yolda tarımın ve toprağın değerini bilerek üreticiyi doğru bilgiye ulaştıracak uygulamalar geliştirmekteyiz.

Bu uygulamamızın ilk örneği "Toprak Analiz Uygulaması". Tarım üreticilerimiz tarlasından aldığı toprak örneğini toprak analiz laboratuvarımıza iletmekte, analiz sonucu oluşan laboratuvar değerleriyle numune alınan toprağın konumuna bağlı değerleri otomatik eşleştirilerek ekilebilecek ürünler ve uygun gübreleme önerisi yapılmaktadır. Ayrıca tüm bu değerler konuma bağlı olarak vatandaşlarımıza sunulmaktadır.

Doğru tarımı destekleyici diğer bir çalışmamız ise, "Tarlanıza Geliyoruz" uygulaması.

Muğla Büyükşehir Belediyesi mobil uygulaması içinde üreticilerimiz tarlası için genel kontrol, hastalık-zararlı tespiti, ürün önerisi vb. konularda talepte bulunabilmekte, yine sistem dahilinde bu talebin takibi ilgili ekiplerimiz tarafından yapılabilmektedir.

Bu sayede, üreticilerimiz için doğru bilgi kısa sürede sağlanmaktadır. Yine üreticiyi bilgi anlamında desteklemek amacıyla belirlediğimiz bir alanda, teknolojiyle tarımı buluşturacağımız akıllı tarım uygulamalarının örneklerini gerçekleştireceğimiz bir çalışma planlamaktayız.

BÜTÜNCÜL BİR PLANLAMA İÇİN “AKILLI KENT KONSEYİ”

Akıllı Kentler ile ilgili -biri belediyenizin ev sahipliğinde olmak üzere- çalıştaylar düzenlendi. Bu çalıştaylarda hangi konular öne çıktı, ne gibi kararlar alındı?

ALPER TAŞDELEN: İlki Haziran 2016 tarihinde olmak üzere Genel Merkezin koordinasyonunda, farklı belediyelerin ev sahipliğinde (Kadıköy, Çankaya, Süleymanpaşa, Nilüfer) toplam 4 çalıştay gerçekleştirildi. Bu çalıştaylarda öne çıkan konular:

- Belediye otomasyonları
- Belediyelerin kendi imkânlarıyla geliştirdikleri yazılımlar
- Belediye otomasyonu harici 3. parti yazılımlar
- Belediye altyapı kaynakları

İlk iki çalıştayda durum tespitleri yapılarak belediyelerimizin teknolojik durumları ve Akıllı Kent vizyonunda üstlenebilecekleri roller konuşuldu. Aynı zamanda CHP'li belediyelerin teknoloji altyapısı ve hizmetler konusunda bir standarda ulaşmasına yönelik politikalar konuşuldu. Son iki çalıştayda belediyelerimizin Akıllı Kent öncelikleri üzerine çalışma grupları yardımıyla alt raporlar oluşturuldu.

Akıllı Kent teknolojilerinin hayata geçirilmesiyle ilgili farklı yaklaşımlar olduğunu görüyoruz. Sizce bu sistemler teknoloji şirketlerinin eliyle mi yoksa yerel yönetimlerin yönetim ve koordinasyonunda mı olmalıdır?

Teknoloji şirketlerinin aracılığıyla mı yoksa belediyelerin eliyle mi yürütülmesi konusuna iki açıdan bakmak gerekiyor.

İnsan kaynakları ve teknoloji altyapısına yatırım yapan ya da yapabilecek belediyeler: Bu belediyeler Akıllı Kent uygulamalarını ve çözümlerini kendileri geliştirebilir. Çankaya Belediyesi olarak bu konuda birçok uygulama (Emlak İstimlak Müdürlüğü tüm iş süreçlerini yürüttüğümüz Taşınmaz CBS uygulaması, Kreş Otomasyonu, Çankaya Evleri Otomasyonu, Yönetici Portalı, Mobil Uygulamalar vb.) geliştirdik.

Avantajları:

- Dışa bağımlılığın ortadan kalkması
- Belediye içi ortak proje grupları arası çalışma disiplinlerinin gelişmesi
- Sorunlara hızlı müdahale edilmesi
- Esnek yönetilebilir proje süreçlerinin bulunması

Dezavantajları:

- Yetkin personel istihdamındaki zorluklar
- Proje analiz, hazırlık ve geliştirme süreçlerinin uzunluğu
- Son kullanıcı alışkanlık dirençleri

İnsan kaynakları ve teknoloji altyapısına yeterli yatırımı olmayan belediyeler: Bu belediyelerin ihtiyaçlarını teknoloji firmaları karşılamalıdır. Çünkü belediyeler kesintisiz hizmet esasına göre çalışmaktadır. Teknolojiye yapılacak insan kaynakları ve altyapı yatırımlarının hizmet geri dönüşü uzun sürede olmaktadır. Yeni seçilmiş bir belediye başkanımızın bu yatırımın geri dönüşünü 5 yıllık hizmet süresinde alması konusunda zorluklar yaşanmaktadır. Vatandaş nezdinde bir memnuniyetsizliğe neden olmamak için bir yatırım planlanıyorsa bu, kademeli bir yatırım süreci olmalıdır. Aksi durumda teknoloji ihtiyaçlarının tamamı firmalar yoluyla karşılanmalıdır.

Akıllı Kent Ekosistemi nedir? Nasıl kurgulanmalı sizce?

Akıllı Kent Ekosistemi, tüm şehrin kurumları ve yaşayanları ile birlikte teknolojiyi uyumlu bir şekilde kullanabildiği, yaşayan bir sistemdir.

- Akıllı Kent Ekosistemi Ankara gibi büyükşehirler için planlanırken büyükşehir belediyesi başkanlığında, merkez ilçe belediyelerin teknoloji yöneticilerinin katılımıyla Akıllı Kent Konseyi oluşturulmalıdır. Akıllı Kent Konseyi bu alanda kente yapılacak yatırımların öncesinde politikaları ve öncelikleri belirleyerek sorumluluk alanlarını çizmelidir. Böylece aynı konuda hem büyükşehir hem de ilçe belediyesi yatırım yapmamış olacaktır.
- Teknolojiye ulaşmanın bu kadar kolay olduğu zamanımızda faydalı kullanım konusunda teknoloji okuryazarlığı mutlaka artırılmalı ve fayda/memnuniyet parametresi yükseltilmeli.
- Seçilen Akıllı Kent teknolojilerinin hedef kitleleri belirlenmeli ve beklentiye mutlaka cevap vermelidir.

Ülkemizdeki altyapı yeterli mi?

Ülkemizdeki teknoloji altyapısı birçok konuda yeterlidir. Son yıllarda bulut teknolojisiyle birlikte merkezi sistemlerin yaygınlaşması çok önemlidir. Gelişen ihtiyaçlar doğrultusunda fiber altyapılara yapılacak yatırımlara da devam edilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır. Her evden dünyaya en hızlı şekilde bağlanmak artık lüks değil, temel ihtiyaçtır.

Akıllı kentler bireyin yaşamına bir müdahale riski de taşıyor. Bunun çözümü/etik çerçevesi ne olmalı?

Teknolojinin bireylerin yaşamının merkezinde olduğu sürece bu risk kaçınılmazdır. Dolayısıyla bu riski azaltan politikaların ve teknolojilerin geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Ülkemizde Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun çıkmasıyla birlikte çatı politika belirlenmiş oldu. Ama bu politikayı hem kurumların hem de bireylerin içselleştirmesi zaman alacaktır. Kişisel verilerin korunması konusunda herkes üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmeli ve iş yapış şeklini ona göre değiştirmelidir.

Çankaya Belediyesi'nin bu alandaki çalışmalarını, bugüne dek yapılanları ve planlananları anlatır mısınız?

Çankaya Belediyesi Akıllı Kent Yatırımları olarak;

- Son 5 yılda tüm altyapımızı (Sistem-Network) yeniledik.
- 5 olan metro internet hizmet noktamızı 18 noktaya çıkartarak merkez binamıza bağladık.
- 5 yıl içerisinde Bilgi İşlem Müdürlüğümüz altında Uygulama Geliştirme ve CBS bürolarını kurarak ihtiyacımız olan birçok mobil uygulama ve otomasyon yazılımını kendimiz geliştirdik.
- Vatandaşın belediye hizmetleriyle ilgili bilgi alabilmesi için hem mobil hem de web uygulamaları geliştirdik.
- Parklarımızda 7, hizmet binamızda 6 olmak üzere vatandaşlarımıza halka açık internet hizmeti vermekteyiz.
- KVKK konusunda devam etmekte olan bir projemiz var. 2020 sonuna kadar Çankaya Belediyesi tüm birimleriyle birlikte Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun belirlediği şekilde iş yapış şeklini değiştirecektir.

Röportaj

“ALPER TAŞDELEN”

Çankaya Belediye Başkanı

Bu yatırımlar, sonrasında büyük ekonomik verimlilik sağlasa da başta çok maliyetli. Fonlara nasıl ulaşıyorsunuz? Bu konuda hazırlık yapan yerel yönetimlere ne söylemek istersiniz?

Teknoloji konusunda dışa bağımlı bir ülke olarak bu tür yatırımların gerçekleştirilmesi ve işletilmesi oldukça maliyetli.

Ne yazık ki bu teknolojileri bir kere almakla bitmiyor. Her yıl, ciddi lisans ve işletme maliyetlerini yanında getiriyor. İyi bir planlamayla ülke kaynaklarını kullanmak gerekmektedir.

Altyapı konusunda da mevcut yatırımı olmayan belediyelerimize bulut teknolojilerini kullanmalarını öneririm. Her geçen gün merkezi veri merkezlerinin sayıları artmakta ve birim fiyatlar düşmektedir.

KENT YÖNETİMİNDE “AKILLI ŞEHİR YAKLAŞIMI”

Ulaşım ve ekonomik büyümenin itici güçleri olarak görülen kentler nüfus artışı başta olmak üzere birtakım toplumsal zorluklarla da karşı karşıya kalıyor. Birleşmiş Milletler, 2050 yılında her üç kişiden ikisinin şehirlerde yaşayacağını öngörüyor.

Öte yandan kentler artan nüfusun maddi ve manevi ihtiyaçlarını ucuz ya da kolay yollarla karşılamaktan son derece uzak bulunuyor. Kentsel altyapının inşa edilmesi, belediye hizmetlerinin karşılanabilmesi ve kentlerin sorunsuz işleyebilmesi için büyük miktarda enerji, malzeme, emek ve kaynak gerekiyor.

Birçok akıllı şehir girişi bu maliyetlerin ışığında, verimliliği artırmaya ve mümkün olan her alanda harcamaları azaltmaya odaklanıyor. Bu bakımdan akıllı şehir yaklaşımı, kentlerin geleneksel altyapısını dikkate alarak yenilikçi teknolojilere yatırım yapmayı ve katılımcı yönetim yollarıyla doğal kaynaklarını akıllıca yöneterek kentlerdeki ekonomik büyümeyi ve yüksek yaşam kalitesini sürdürülebilir kılmayı amaçlıyor.

AKILLI BİR ŞEHİR İÇİN “AKILLI” BİR YAKLAŞIM

Akıllı şehir hareketi yalnızca teknoloji ile değil, daha çok hizmet talebinin arttığı ve kaynakların kullanılabilirliğinin azaldığı geniş kentsel alanlarda karar alma biçimlerini iyileştirmekle ilişkilendiriliyor. Teknolojinin akıllı şehirlerin evriminde kritik bir rol oynaması kaçınılmaz ancak akıllı şehirlerin, yalnızca teknolojiden

ibaret görülmesi, büyük resmi kaçırmaya ve bazen de başarısızlığa sebep oluyor. “Akıllı” şehirler, vatandaşlarına verimli hizmet vermek ve onlar için yeni fırsatlar yaratmak amacıyla hizmet ve teknolojiyi birleştiren kentler olarak tanımlanıyor. Akıllı şehir çözümlerini tasarlamak ve uygulamak için yeni yaklaşımlar gerekiyor; teknoloji ve altyapıya ek olarak iyi politika, liderlik ve düzenleyici bir çerçeveye ihtiyaç duyuluyor. Bu bakımdan, kentte inovasyonun üreyebileceği elverişli bir ortamın yaratılması ilk adımlardan birisi olarak görülüyor.

Vatandaşların akıllı şehir ağlarına dahil edilmesi; çalışanların, sakinlerin, ailelerin ve ziyaretçilerin giderek daha karmaşık hâle gelen ihtiyaçlarını karşılayabilmek için uzun vadeli stratejiler geliştirmesi açısından önem arz ediyor.

İlgili aktörler ve birimler arasında bilgi paylaşımının teşvik edilmesi ve sürecin kolaylaştırılması, akıllı şehir çözümlerinin özel kuruluşların ve kamu kuruluşlarının ihtiyaçlarına da cevap verebilmesi mühim görülüyor.

AKILLI ŞEHİRLER MAHREMİYETİN SONA ERMESİ ANLAMINA MI GELİYOR?

Şehir hareketliliğini optimize etmek için kaldırımlara yerleştirilmiş sensörleri düşünün. Bu sensörler ağırlığınızı, ne kadar hızlı yürüdüğünüzü ve nereye gittiğinizi biliyor ve bu bilgileri saklıyor. Sensörler aynı zamanda kaldırımda tam olarak kaç kişinin yürüdüğünü, koştuğunu veya bisiklete bindiğini de tam olarak tespit edebiliyor... Şehirler, güvenlik kameraları, yüz tanıma teknolojileri ve hatta akıllı kaldırımlar ile dijital bir geleceğe doğru evriliyor. Fakat bu süreçte şu haklı soruları sormak gerekiyor: Bu teknolojilerin kullanımından elde edilen verilerin sahibi kim? Bu veriler nerede ve nasıl saklanıyor? Çeşitli durumlarda kullanılmak üzere vatandaşların bilgilerini tespit etmek ve toplamak etik mi?

Akıllı şehir girişimlerinden elde edilebilecek muazzam avantajlara rağmen temkinli olunması gereken çok konu olduğu düşünülüyor. Başlıca endişe alanları arasında toplanan büyük miktarda veri ve bu verilerin vatandaşların mahremiyeti üzerindeki potansiyel etkisi geliyor. Vatandaşların bütün hareketlerinin izlenmesi ve kaydedilmesinin vatandaşlar ve yönetimler arasında güç asimetrisine yol açabileceği düşünülüyor. Otoriteler kişiler hakkında her şeyi bilirken kişilerin zayıf şeffaflık politikaları sebebiyle otoriteler ve faaliyetleri hakkında çok az bilgiye sahip olmasının vatandaşları kontrol edebilmek üzere kullanılabilirliği tartışılıyor. Bu sayede izlemenin ve gözetimin bir baskı aracı hâline gelmesinden korkuluyor.

KAYNAKLARIN VERİMLİ KULLANIMI VE AKILLI TEKNOLOJİLER

Akıllı bir şehir, daha az kaynakla daha fazla hizmet sunmak anlamına geliyor. Bu da kaynakların daha akıllıca kullanılmasını gerektiriyor. Örneğin, New York City'de resmi kayıtların analizi sonucunda emlak vergisi temerrütleri ile yapısal yangınlar arasında güçlü bir korelasyon olduğu tespit edilmiş. Başka bir deyişle, bir ev sahibinin ne kadar ödenmemiş emlak vergisi varsa, o ev sahibinin sahip olduğu bir binada yangın çıkma olasılığının da o kadar arttığı görülmüş. Dolayısıyla binaların vergi konularında denetlenmesine öncelik vermek, akıllı bir karar olarak öne çıkıyor. Bu karar, kiracıların ve itfaiyecilerin hayatlarını kurtarmanın yanı sıra yangın denetim sürecini daha verimli ve daha az maliyetli hâle getiriyor.

GE, Cisco, IBM ve Siemens gibi uluslararası firmalar, gelişmiş bilgisayar teknolojileri, sensörler, yüksek hızlı veri ağları, tahmine dayalı analitik, büyük veri ve nesnelerin interneti kombinasyonu ile şehirleri dönüştürme konusunda otoritelerle birlikte sorumluluğu üstleniyor. Örneğin, San Diego, California ve Florida Jacksonville veri toplamak ve analiz etmek için LED sokak aydınlatmasının kullanıldığı yeni bir GE teknolojisini deniyor. Geliştirilen bu teknolojinin amacı, şehirdeki elektrik direklerinin etrafında neler olup bittiğiyle ilgili verileri gerçek zamanlı olarak yakalaması ve iletmesi. Elde edilen verilerle trafiğin izlenmesi, park sistemlerinin yönetilmesi, çukurların bulunması ve yol çalışmalarının takip edilmesi sağlanabiliyor. Akıllı şehir teknolojileri, belediye altyapılarının değiştirilerek veya geliştirilerek kusursuz bilgi ağları yaratılmasını öngörüyor.

AKILLI ŞEHİR UYGULAMALARI

AKILLI GÜVENLİK

Akıllı sokak aydınlatması: Akıllı sokak aydınlatması yalnızca enerji tüketimini optimize etmekle kalmıyor, vatandaşların güvenliğini artırmak üzere de kullanılabilir. Sokak lambaları, hareket algılandığında daha parlak hâle gelecek şekilde tasarlanabiliyor ve bir insan/araç yaklaştığında belirli bir mesafeden haberci olabiliyor. Başka bir örnekte ise, ambulans veya itfaiye aracı geçtiğinde (örneğin ışığın rengini değiştirerek) uyarı vermek için sokak ışıkları kullanılıyor, bu şekilde zamandan tasarruf ediliyor ve daha fazla hayatın kurtarabilmesi mümkün görünüyor.

Risk değerlendirmesi için insansız hava araçları: Drone teknolojisi, olay mahalline polis ve itfaiye memurlarını, diğer yetkilileri göndermeden önce tehlikeyi değerlendirmek için görüntüler toplamak için kullanılıyor. Dronelar ayrıca yangınları bulmaya, tarım alanlarını yönetmeye, hızlı bir şekilde kaza/suç mahallerini aramaya ve hatta ısıyı tespit etmeye yardımcı olabiliyor.

AKILLI ENERJİ

Akıllı ölçüm: Akıllı sayaç, elektrik enerjisi tüketimini bir saat veya daha kısa aralıklarla kaydetmek ve bu verileri elektrik dağıtım şirketine iletmekte kullanılıyor. Bu veri ise, kamu hizmeti şirketlerinin mevsime ve günün saatine göre fiyat farklılaştırması yapmasına olanak sağlıyor ve tüketicileri özellikle talep en üst seviyede olduğunda enerji tüketimini gözden geçirmeye teşvik ediyor.

Oyunlaştırma yoluyla daha düşük kullanım: Akıllı sayaçların ürettiği veriler, enerji kullanım alışkanlıkları hakkında ayrıntılı bilgi oluşturmak için kullanılabilir. Bu veriler, tüketicilerde enerji kullanımına dair daha fazla farkındalık yaratmak ve enerji tüketimini azaltmaları konusunda teşvik etmek için oyunlaştırma gibi metotları kullanan akıllı uygulamalar tarafından hayata geçirilebilir.

AKILLI SU

Kirlilik algılama: Su tesisatına sensörler yerleştirilerek suyun kirlilik seviyesini ya da su kaçaklarını tespit etmek mümkün. Su kirliliğini tespit edebilmek için geleneksel yöntemde suyun kalitesinin izlenmesi ve analiz edilmesi manuel eylemler gerektiriyor, bu da kirliliğin ortaya çıkışı ve tespiti arasında gecikmeye neden oluyor. Kurulacak bir sensör ağıyla gerçek zamanlı su kalitesinin izlenmesinin şehir kaynaklarının sürdürülebilirliğine de büyük katkı sağlayacağı düşünülüyor.

Su baskınları için uyarı sistemi: Aşırı yağmur veya fırtına nedeniyle sel riski altında olan şehirleri, olası sel bölgelerini ve zamanlarını tahmin etmek için coğrafi verilerle birlikte hava durumu tahminleri üzerine yine tahmine dayalı analiz sistemlerini kullanabiliyor. Bu sistemler, trafiği önceden yönlendirmek ve risk altındaki bölgelerin sakinlerini uyarmak için önem arz ediyor.

AKILLI ATIK

Atık toplamanın optimize edilmesi: Çoğu şehir, hane halkı tarafından üretilen atığı toplamak için konteynırları ve bir tür çöp toplama sistemini kullanıyor. Bu sistemde, çöp kamyonları bütün konteynırları dolaşarak tüm atığı merkezi bir noktaya taşıyor. Geleneksel olarak, bütün konteynırlar örneğin haftada bir kez çöp kamyonları tarafından ziyaret ediliyor. Bu durum da bazılarının yalnızca yarı doluyken bazılarının ise doluktan günler sonra boşaltılmasına sebep oluyor. Buradaki akıllı çözüm, konteynırları içindeki atığın hacmini algılayan sensörlerle donatmak. Elde edilen hacim verisi sayesinde henüz dolu olmayan konteynırlar atlanabiliyor ve dolmak üzere olan konteynırlar öncelik verilerek boşaltılabilir. Bu şekilde çöp kamyonlarının ve güzergâhlarının sayısı optimize edilerek verim artırılıyor.

AKILLI HAREKETLİLİK

Akıllı park: İnsan ve araç trafiğinin yoğun olduğu şehirlerde park alanlarının kullanımının optimize edilmesi için akıllı çözümler kullanılıyor. Park yerlerine bir arabanın park edip etmediğini tespit eden sensörler yerleştiriliyor; veriler, sürücülere en yakın ücretsiz ve ücretli park yerlerini ve fiyat alternatiflerini gerçek zamanlı olarak takip edebiliyor. Bu şekilde, zamandan ve enerjiden tasarruf edilmiş oluyor. Örneğin, hiç boş park yeri yoksa, sürücüler planlarını değiştirmeye ve toplu taşıma kullanmak gibi diğer seçenekleri değerlendirmeye karar verebiliyor.

Akıllı trafik kontrolü: Altyapı ve araçlara yerleştirilen sensörler sayesinde sağlanan gerçek zamanlı veriler, trafik ışıklarının ve diğer sinyallerin ayarlanarak trafik akışının optimize edilmesini sağlıyor. Bu sistemler ambulans, itfaiye gibi acil durum servislerinin de en hızlı rotayı bulmaları için köprüleri kapalı tutarak veya trafik ışıklarını ayarlayarak sorunsuz bir şekilde yönlendirmek amacıyla da kullanılıyor.

AKILLI BİNALAR

Enerji kullanımının ihtiyaca göre belirlenmesi: Akıllı binalarda gün boyunca gerçekleştirilen aktivite seviyesini tespit etmek ve binadaki koşulları (sıcaklık, nem, ışık vb.) izlemek için ince taneli sensör ağları kullanılabilir.

Elde edilen veriler ışığında, daha az insan binayı kullanırken soğutma, havalandırma ve aydınlatma gibi bina sistemleri daha az çalıştırılarak enerji kullanımı optimize ediliyor. Binada az kişinin bulunmasının beklendiği günlerde ise bazı bölümler tamamen kapatılarak tasarruf ediliyor.

Kullanım bazlı temizlik: İnce taneli sensör ağları en yoğun kullanılan alanların belirlenmesinde de işe yarıyor. Böylece bu alanlar için temizlikten sorumlu kişilere ve robotlara temizlik talimatı verilebilir. Bu sayede henüz kirlenmemiş yerlerin yeniden temizlenmesinin maliyetinden ve eforundan tasarruf ediliyor. Aynı zamanda, bir sonraki temizlik öncesinde yoğun kirlenmiş alanların temizlenmesi hızlanıyor.

Uygulama özellikle pandemi sürecinde ortaya çıkan dezenfeksiyon ihtiyacı göz önünde bulundurulduğunda oldukça fayda sağlayabiliyor.

AKILLI SAĞLIK

Hasta odaklı sağlık sistemi: Mevcut sağlık ekosisteminin çok şeffaf olmadığı ve sistemler arası bağlantının güçlü olmadığı görülüyor. Mevcut ekosistemde süreç, sağlık hizmeti alıcısından yani hastadan çok, hizmet sağlayıcıya odaklanıyor.

Dijital platformlar ise son yıllarda tüm sektörlerde arz ve talep dengesini yeniden şekillendiriyor. Sağlık süreci boyunca sorunsuz bir "müşteri yolculuğu" sağlamak isteyecek bütün sağlık kuruluşlarının hasta merkezleri odaklı uygulamalara geçiş yapacağı öngörülüyor.

Yapay zekâ ve sağlık sistemi: Hasta verilerinin ve bilimsel bilginin hacminin artık teknolojinin desteği olmadan insanlar tarafından anlaşılacak ve işlenemeyecek bir düzeye çıktığı düşünülüyor. Yapay zekâ ve bilişsel hesaplamaların, doğru tanının konması ve etkili tedavinin tanımlanması için tıbbi verileri yorumlamada sağlık çalışanlarına yardımcı olacağı vurgulanıyor.

Öte yandan, geleneksel olmayan aktörlerin sağlık sistemlerine erişebilmesiyle mevcut sağlık ekosisteminin değişikliğe uğrayacağı öngörülüyor.

AKILLI EĞİTİM

Eğitimin bağımsızlaşması: Geleneksel olarak, okullar ve üniversiteler aynı yaşta ya da seviyede öğrencilere, tek lokasyonda, tek bir zaman seçeneği ile tek bir müfredat üzerinden eğitim sunuyor. Dijitalleşme ise artık eğitimin bazı kısımlarının bağımsız servisler olarak sunulmasına olanak tanıyor.

Örneğin çevrimiçi sınavlar yapılabiliyor, eksiklikler konusunda online dersler alınabiliyor, öğrenciler belli bir müfredata bağlı kalmadan yalnızca kendi ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda eğitimler alabiliyor, 100 binlerce kilometre uzaklıktaki kurumlardan dersler almak mümkün olabiliyor.

Hayat boyu öğrenme: Çevrimiçi eğitimin mevcudiyeti, yaşam boyu öğrenmeye yönelimi teşvik ediyor. Hızlı teknolojik gelişmeler, bilginin nispeten kısa sürede eskimesine sebep oluyor, bilginin kısa aralıklarla yenilenmesi ihtiyacı doğuyor. Akıllı şehirlerin sürekli eğitim yoluyla bilgilerini güncel tutan bir işgücüne sahip olma gerekliliği giderek artıyor.

AKILLI TURİZM

Kalabalık yönetimi: Şehirdeki büyük etkinlikler kısıtlı bir alana yüz binlerce insanı çekebiliyor. Yenilikçi teknolojiler kişilerin davranışları hakkında bilgi edinerek ve öngörüler oluşturarak kalabalığın en etkili şekilde yönetilebilmesi için kullanılabilir. Bu sistemlerde kişisel mobil cihazları takip eden WiFi sensörleri, insanları otomatik olarak sayan kameralar, sosyal medya ve GPS izleyicileri kullanılıyor. Gelişmiş analizde, bir bölgedeki kişi sayısı bir saat önceden tahmin edilebiliyor.

İç mekân yönlendirmesi: Özellikle büyük yüz ölçümüne sahip birçok iç mekânda yönlendirme için akıllı teknolojiler kullanılabilir. Örneğin, Amsterdam Schiphol Havaalanı için kullanılabilecek bir mobil uygulama kapıdan kapıya navigasyon hizmeti sunuyor. Uygulama, havaalanına varıldığına hedef kapıya giden yolu ve kapıya yürümek için gereken süreyi gösteren haritayla kullanıcılara rehberlik ediyor.

AKILLI İNŞAAT

Daha fazla verim ve maliyet tasarrufu: İnşaat şirketleri, binaların ve yolların daha düşük maliyetlerle daha verimli bir şekilde inşa edilebilmesi için bir süredir birtakım geliştirilmiş yöntemler, süreçler ve operasyonlarla çalışıyor. Örneğin, asfalt karışımlarının daha düşük ısılarla hazırlanmasına izin veren "sıcak karışım asfalt" kullanılıyor, bu sayede ısıtma ve nakliye maliyetleri kısıyor.

Altyapının izlenmesi: Binalara ve altyapıya yerleştirilen sensörlerle birçok verinin elde edilmesi mümkün. Elde edilen veriler üzerinden altyapıya ilişkin gelecekteki sorunları önlemek için proaktif önlemler alınabiliyor. Bahsi geçen izleme ve denetleme faaliyetleri için geleneksel yöntemlerin aksine sahada herhangi bir teknisyen, uzman desteğine ihtiyaç duyulmuyor.

AKILLI YÖNETİM

Dijital teknolojilerin gücü: Merkezi ve yerel yönetimler, dijital teknolojileri ve mobil uygulamaları vatandaşlara daha farklı noktalardan daha fazla temas etmek için kullanabiliyor. Şehirlerde yaşayan nüfusun büyük çoğunluğu akıllı telefon, bilgisayar ve internet kullanıcısı. Bu kullanıcılara çeşitli konularda ulaşmak için hayata geçirilen dijital ve yaratıcı çözümlerle hükümet ve yerel yönetimlerin erişim alanlarının genişletilmesi mümkün.

Çevrimiçi kamu hizmetleri: Vatandaşlar halihazırda birçok sektörde birçok hizmete çevrimiçi olarak erişebiliyor, kamu hizmetlerinin de benzer şekilde erişilebilir olmasını bekliyor. Akıllı yönetim yaklaşımıyla kamu hizmetlerinin çevrimiçi kullanılabilir hâle getirilmesi, yönetimin sunduğu hizmetleri yerden ve zamandan bağımsız kılıyor.

DÜNYADAN AKILLI ŞEHİR UYGULAMALARI

SİNGAPUR

SANAL SİNGAPUR

Singapur'da kamu-özel ortaklığı sağlayan "Sanal Singapur" bilim insanlarına, kamu kurumlarına, özel sektör ve vatandaşlara kavramları test etme, sanal beyin fırtınası yapma ve ortaya çıkan zorlukları çözüme imkânı sağlayan bir veri tabanı. Halkın, işletmelerin, hükümetlerin ve araştırma ajanslarının çözümler geliştirmelerini ve Singapur'un geniş ölçekli şehir modelini kullanarak simülasyonlar yürütmelerini sağlayacak dinamik bir 3D dijital platform olan Sanal Singapur, adanın dijital üç boyutlu modeli olan nüfus sayımı bilgileri ve coğrafi bilgi sistemleri de dahil olmak üzere belediye veri kaynakları için gösterge paneli niteliği taşıyor.

Modelde yeni binaların şehirdeki hava akışına nasıl bir etkisi olacağını, otobüs güzergâhlarının değiştirilmesinin Singapur genelinde seyahat zamanlarını nasıl etkileyeceğini gösteren etkileşimli simülasyonlar gibi çok çeşitli kentsel planlama ve yönetim uygulamaları da mevcut.

AKILLI ULUS SENSÖRÜ (SMART NATION SENSOR PLATFORM)

Programın temelini şehrin dört bir yanına yayılmış sensörlerden meydana gelen bir ağ oluşturuyor. Şehir düzeyinde verilen hizmetleri planlamak, kentsel planlamayı geliştirmek, daha duyarlı ve güvenilir toplu taşıma hizmeti sunmak ve şehir güvenliğini sağlamak için kent genelinde entegre bir sensör platform olan sistemde; gerçek zamanlı su kullanımı, yüzme havuzlarında boğulma tespiti, yaşlı yardım butonu, hava kalitesi, yağışlar ve su seviyesinin ölçülmesi, trafik sıkışıklığı, insan yoğunluğu gibi sensörlerden gelen veriler yapay zekâ gibi teknolojiler ile analiz ediliyor. Halka açık alanların temizliğinden, kayıtlı tüm araçların çizdikleri rotalara kadar her şey izleniyor ve kural ihlali yapanlar takip ediliyor. Sistemin sigara içmenin yasak olduğu yerleri izlemek ve yerlere çöp atılmasını engellemek için de kullanılması planlanıyor.

BARCELONA

KENT LABORATUVARI

Barcelona, 22@Barcelona yenilik bölgesinde bulunan Akıllı Şehir Kampüsü ile akıllı kent olma yolunda ilerliyor. Şehrin ve kent yeniliğinin stratejisini daha da güçlendirmek için Barcelona şirketlere pilot projeler geliştirmeleri ve test etmeleri için kampüste bir test merkezi ve ofis imkânı sunuyor. Akıllı kent stratejisi ekseninde kentin yaşayan bir laboratuvara dönüştürülmesi, akıllı katılım adına kentin tüm paydaşlarının fikirlerini aktarabileceği platformların oluşturulması sayesinde Barcelona kalıcı ve sürdürülebilir bir akıllı kent modeli örneği sunuyor.

SENTELO

Barcelona'nın sensör ağı sayesinde pek çok bilgiye eş zamanlı ulaşılabilirken enerji verimliliği de sağlanıyor. Sensörler sayesinde gürültü düzeyinden hava kirliliği, nem düzeyleri, caddelerde yaya ve bisikletli akışı, sokaklardaki ısı ve hava kalitesine kadar bir dizi veri toplanabiliyor. Toplanan bu veriler şehir yönetiminin alacağı kararlarda kullanılıyor. Şehirde sadece hareket tespit edildiğinde yanan, sensörlerle donatılmış akıllı LED lambalar tesis edilerek enerjide %30'luk bir tasarruf sağlanmış. Cisco'nun tahminlerine göre, Barcelona'nın halihazırındaki akıllı şehir yatırımları 2026 yılına kadar toplamda 970 milyon dolar ekonomik fayda sağlayacak.

VINCLES PROGRAMI

Vincles programı 75 ve üzeri yaşta insanlara veya 65 yaş ve üzerinde olup yalnız yaşayan insanlara akıllı telefonlar, tabletler ve internet hizmeti sunulmasını kapsıyor. Mobil cihazlar aracılığıyla her yaşlı insanla bağlantılı bireylerden (ve birbirleriyle bağlantıdan) oluşan bir sanal ağın oluşturulması amaçlanıyor. Böylelikle yaşlı insanlar kendi ağlarındaki insanlara ulaşabiliyor ve sosyal etkileşimleri artıyor.

Programın hedefi, toplumdaki yaşlı insanların güvenliğini garantileyen bir ağ oluşturmak. Programın ana amacı, yalnızlığın yaşlıların fiziksel ve mental sağlıklarını üzerindeki etkisinin azaltılması.

LONDRA

AKILLI ŞEHİRCİLİĞE İLİŞKİN ADIMLAR

- Endüstri uzmanları ve fikir liderlerinden oluşan Akıllı Londra Kurulu (Smart London Board), vizyon geliştirme, strateji oluşturma ve akıllı şehir hedeflerini uygulamada belediye başkanına destek vermek için oluşturuldu.
- Önde gelen uygulamaları anlamak, kentte bunları uygulamak ve müşterek fayda sağlamak amacıyla kaynakların ve uzmanlığın kaynaştırılması için Londra Teknoloji ve İnovasyon Ofisi (London Office of Technology & Innovation-LOTI) kuruldu.
- Dijital katılımdan başlayarak dijital dönüşümü yönetmek için Dijitalden Sorumlu Başkan (Chief Digital Officer) atandı.
- Londra "Akıllı Londra Planı" ile Açık Veri ve Şeffaflık; İşbirliği ve Katılımcılık; Teknolojik ve Yenilik; Verimlilik ve Kaynak Yönetimini temel prensipler olarak belirledi. Bu plan, "Birlikte Daha Akıllı Londra" (Smarter London Together) Yol Haritası ile desteklendi.

OYSTER KART

Londra'da, toplu taşımada Oyster kartlar kullanılıyor. Bu kartla metro, otobüs, tren vb. bütün ulaşım araçlarına binmek mümkün. Ulaşım araçlarından bu kart olmadan faydalanmak isteyen kişiler 2 kat daha fazla para ödemek durumunda kalıyor. Bu sistem, bir istasyondan geçmek için gereken süreyi saniyelere indirerek ortaya çıkan süre tasarrufu ile kuyrukların ve sıkıntıların azalmasına büyük katkı sağlıyor. Londra'da metroyla ve otobüsle yapılan tüm seyahatlerin %85'inden fazlası Oyster kartla ödeniyor.

SEUL

U-CITY

Seul'den önce Kore ulusal bir kalkınma projesi olarak "aynı anda her yerde bulunan" anlamına gelen "ubiquitous" kelimesinin baş harfini kullanılarak adlandırılan U-City uygulamasını geliştirdi. Merkezi hükümet 2008'de U-City uygulamalarını düzenleyen özel bir yasayı da yürürlüğe koydu. Teknolojiyi ve haberleşmeyi öne çıkaran U-City, bu sayede hizmet kalitesinin ve hayatı kolaylaştıran teknolojilerin, günün her anında, her yere yayılmış olarak yaşanabilmesine olanak sağlamayı amaçlıyor. 2015 yılında Akıllı Şehir ve 2020 Global Dijital Şehir Eylem planlarını yürürlüğe koyan Seul, U-City girişiminde Kore toplum kültürünün bir yansıması olarak planlı ve sistematik şekilde ilerliyor. Seul Büyükşehir Yönetimi vatandaşların geri bildirimde bulunmaları için uygun bir ortam oluşturmak amacıyla sosyal medya hesaplarının 44 tanesi ile "Seoul Smart Complaint App" ve vatandaşları acil durumlar hakkında alarma geçiren "Seoul Safety Service" hizmetlerini entegre eden bir sosyal medya merkezini de faaliyete geçirdi.

M-VOTING

Seul Büyükşehir Yönetimi (Seoul Metropolitan Government-SMG), 2013 yılında "m-voting" uygulamasını piyasaya sürdü. Bu uygulama sayesinde yönetim, SMG politikalarını vatandaşlarla paylaşabiliyor ve vatandaşlar tercih ettikleri politikaları oylayabiliyor. SMG günümüzde yıllık kamu harcama bütçesinin yaklaşık %5'ini vatandaşlar tarafından bu uygulama aracılığıyla önerilen projelere ayırıyor. Hükümetin amacı, 2020 yılına kadar oy kullananların sayısını 1 milyona çıkarmak. Halihazırda yaklaşık 500 fikir politika değişimlerine dahil edildi.

ÜCRETSİZ Wi-Fi

Seul, 2025 yılında dünyanın ilk ücretsiz Wi-Fi şehri olmayı hedefliyor. Metrolar ve otobüsler dahil olmak üzere halka açık tüm alanlarda ücretsiz Wi-Fi kurmak için merkezi hükümetle işbirliği yapıyor.

MOBİL ÖDEME

Seul vatandaşları yaklaşık 7 milyon akıllı telefona sahip ve Mobil Ödeme hizmetleri toplu taşıma, süpermarketler, benzin istasyonları, kahve dükkanları ve alışveriş merkezleri dahil 22 binden fazla noktada kullanılabilir.

HELSINKİ

AKILLI KALASATAMA

Finlandiya'nın başkenti Helsinki akıllı şehir projelerini mevcut kentsel ortamda çözümlerin test edilmesini sağlayan şehir inovasyon platformlarıyla yürütüyor.

Helsinki'deki bir bölge olan Kalasatama, akıllı ve temiz kentsel altyapı ve hizmetleri yaratmak için canlı bir deneysel yenilik platformu. Bu pilot projelerin gerçekleştiği alan, vatandaşların test kullanıcıları oldukları Akıllı Kalasatama bölgesi. Burada enerji tüketiminde %15 ve günde yaklaşık 1 saatin kazanılabilmesine yönelik ulaşım projeleri ve atık toplama araçlarının dolaşımını %90 azaltan otomatik atık toplama sistemleri kullanılıyor.

Şehir birimleri, sakinler, vatandaş örgütlenmeleri, endüstri, küçük ve orta ölçekli işletmeler, yeni kurulan şirketler ve akademik çevreden oluşan geniş paydaş yelpazesi, akıllı ve temiz hizmetleri tecrübe etmek için açık verileri kullanarak projede birlikte çalıştı. Sonuç olarak 25'ten fazla inovatif altyapı, bina ve deney projesi geliştirildi.

NIFTY NEIGHBOUR:

Yerel olarak tasarlanan "Nifty Neighbour" platformu da akıllı hizmetlere başka bir örnek. İyi komşuluk ilişkilerinin hedeflendiği bu platformda vatandaşlar, yaşlı kapı komşusunu yürüyüşe çıkarma ve komşuya elbisesini dikmede yardımcı olma gibi hizmetleri değiş tokuş ederek gerçekleştiriyor.

AMSTERDAM

- Amsterdam Schiphol Havalimanı şehrin kanalizasyon atıkları sayesinde ısınıyor, stadyuma yerleştirilen güneş panelleri sayesinde de stadyumun enerji ihtiyacı karşılanıyor. Ayrıca yerel bir hastane çatısına yerleştirilen güneş panelleri hastanenin enerji ihtiyacını karşılayarak elde ettikleri ekstra enerjiyi de etraftaki evlerde kullanıyor. Binalarda güneş enerji panelleri vasıtasıyla elde edilen enerji gece kullanılmak üzere depolanarak şehir şebekesine aktarılıyor.
- Amsterdam'da şehre yerleştirilen ve şehiriçi 3 km'ye kadar veri alıp gönderebilen beaconlarla (bluetooth teknolojisi kullanan konum tabanlı bir etkileşim teknolojisi) turistlere çeviri hizmeti veriliyor.
- Şehirde, teknolojik altyapının belkemiğini 450 km'ye ulaşan fiber kablolar oluşturuyor. Bu ağ sayesinde şehir genelinde Wi-Fi hizmeti sunuluyor. Barcelona'da yaklaşık 700 adet Wi-Fi noktası bulunuyor. Bunların arasındaki maksimum mesafe ise 100 metre.
- Enerji tüketimini azaltmak amacıyla şehir ışıklarının hepsi LED'e dönüştürülmüş durumda. Amsterdam'da Wi-Fi ve radyo frekanslarıyla yönlendirilebilen akıllı aydınlatma direkleri sensörler yardımıyla parlaklığını ayarlayabiliyor, trafik durumu, otopark alanları ve hava kirliliği ile ilgili bilgi verip megafonlar aracılığıyla duyuru yapabiliyor. Şehir genelinde 116 bin civarı sensör mevcut.

OSLO

- Akıllı sokak aydınlatmasını dünyada uygulayan ilk şehir olan Oslo'da sokak aydınlatma tüketiminde %70'e varan oranda tasarruf sağlanıyor.
- Sürdürülebilir enerji tüketimine önem veren Oslo, ihtiyacı olan enerjinin önemli bir kısmını çöplerden elde ediyor. Evsel atıklardan sanayi atıklarına kadar her türlü çöp, enerji üretimi için kullanılıyor.
- Dünyanın en geniş elektrikli araç şarj istasyonu ağının bulunduğu şehir Oslo. Şehirde asfaltta yerleştirilen sensörlerden oluşan bir park sistemi var. Bu da sürücülere boş park yerlerinin bildirilmesini sağlıyor.

NEW YORK

LINKNYC

New York kentinde telefon kulüpleri haberleri izlemek, yakınlardaki indirimli alışveriş fırsatlarından haberdar olmak ve kablosuz internet imkânları ile adeta bilgi merkezleri hâline getirilerek vatandaşların hizmetine sunuluyor. 2025 yılına gelindiğinde şehrin tümüne yüksek hızlı geniş bant internet bağlantısı sağlanması hedefleniyor. Bu sebeple New York'ta dünyanın en büyük ve hızlı Wi-Fi ağının tasarımı yapıyor.

SHOTSPOTTER

Suç konusunda sorunlar yaşayan New York'ta belli noktalarda "akustik silah sesi izleme sistemi" kuruldu. Bir silah ateşlendiğinde bu sistem sesi algılayıp hemen en yakındaki polis memurlarının akıllı telefonlarına uyarı gönderiyor.

MONTREAL

MONTREAL AÇIK VERİ POLİTİKASI

Montreal'in Akıllı Şehir Eylem Planı'nın altında Katılımcı Demokrasi (Participatory Democracy) projeleri yer alıyor. Şehir bu plan dahilinde planları demokratikleştirerek bir şeffaflık ve hesap verebilirlik kültürünün geliştirilmesini amaçlıyor. Şehir, mahremiyet ve kamu emniyetini korumak adına alınan önlemler eşliğinde "Open by default" olarak adlandırılan açık veri politikasına sahip. Şehrin web sayfasında veri kümelerinin birçoğu erişilebilir durumda. Şehir ayrıca, bütçe, proje izleme ve hizmet düzeyinde hedefler ile ilgili ana performans göstergelerini halka açık hâle getirmek için yeni araçlar geliştirmeye yönelik çalışmalarını sürdürüyor. Akıllı şehir oluşumunun demokratikleştirilmesi yönündeki bu çabalar sonucu Montreal dünyadaki en açık ve kapsayıcı şehirlerden biri olarak görülüyor.

BOSTON

BETA BLOCKS

Proje ile amaçlanan, bir sorunla karşılaşan topluluklar ile çözüm sunabilecek şirketler, araştırmacılar ve tasarımcılar arasında sürdürülebilir ilişkilerin tesis edilmesi. Beta Blocks girişimi, 4.500 katılımcı ile yapay zekâ, otomatik araçlar ve robotik konularının tartışıldığı bir robot birliği toplantısı (Robot Blocks Party) düzenleyerek Boston sakinlerini faaliyetlerine dahil etti. Boston'un vatandaş merkezli odağı, şehrin strateji rehberinde kendini gösteriyor. Rehber, akıllı şehir ekosistemini oluşturan teknoloji şirketleri, biliminsanları ve araştırmacılara atıfta bulunarak "gerçek problemleri gerçek insanlar için çözümler" önemine vurgu yapıyor. Rehber, akıllı şehir ekosistemini, akıllı şehir çözümleri konusunda belediyeye gelmeden önce, Boston'un sakinleri, mimarları ve savunucu grupları ile konuşmaları ve onların ihtiyaçları ve tecrübeleri çevresinde tasarımlarını gerçekleştirmeleri hususunda teşvik ediyor.

MOSKOVA

Wi-Fi

Moskova Şehir Yönetimi şehir sakinlerine şehrin sokaklarında, parklarında ve diğer kamu ve yaya alanlarında ücretsiz Wi-Fi erişimi sağlamak için önemli yatırımlar yapıyor. Şehir genelinde 18.500 civarı Wi-Fi noktası kurulmuş olup bu noktaların 2 binden fazlası şehirdeki parkların içinde yer alıyor. İnternet erişimi Moskova'nın toplu taşıma sistemlerinde de kullanılabilir. Metrolar, otobüsler ve trolleybüsler bu erişim ağına dahil edilen ulaşım araçları arasında.

“PARANIN GÖRKEMİ YERİNE, İNSANI VE ÇEVREYİ MERKEZE ALMAK ŞART”

Röportaj

“METİN SOLMAZ”

Yazar ve Girişimci

Bir şehir nasıl akıllı olur? Akıllı şehrin durulan noktaya göre farklı tanımlarını görüyoruz. (Teknoloji şirketine göre, yerel yönetime göre vb.)

METİN SOLMAZ: Bunun çeşit çeşit cevabı var tabii. Ben kişisel cevabımı vereyim. Akıllı şehir akıldışılıktan, zirveden uzaklaşmış şehre diyebiliriz. Bunun için teknolojiye de çok gerek yok. Mesela bir şehirde yolun altından yahut üstünden arabalar geçer. İnsanlar geçiyorsa bu akıllı bir şehir olamaz. Yahut bir şehirde trafiği döner kavşaklar, basit işaretler değil de ışıklar ve polisler yönetiyorsa o şehir nasıl akıllı olabilir? Hatta bizde bırakın akla uzak şehirleri toplu taşımadan kazanılan para billboard’larla reklam edilip “biz size pahalya ulaşım sattık. O kadar pahalya sattık ki üstüne para kazandık” diye sübvanses etmesi gereken bir alanı kar merkezi yapmasıyla hava atılıyorsa o şehre -en azından belediyecilik açısından- kötü kalpli bir şehir bile diyebiliriz.

İşin evrensel cevabına gelirse, elektronik destekli her türden yeni bilgi teknolojilerinden faydalanarak yaşayan insanların, çevrenin akıllıca düzenlendiği şehre diyoruz. Ama mesela trafik ışıklarını da teknoloji yönetiyor. Teknoloji tek başına yetmiyor tabii. Bir kavşakta trafik uygunsa ama kırmızı bekleyen araba yahut yaya varsa orada akıllı bir durum yok tabii. O kavşaktan teknolojiyi kaldırmak yani döner kavşak koymak daha akıllı bir hareket olur.

Zaten akıl için makina şart değil. Mesela bir park düşünün. Orayı belli riskler açısından güvenli hale getirirken yüz tanıma sistemiyle parka giren bütün çocukları ve yanındakileri tanıyoruz. Ve aileler el kadar çocukları tek başına bırakıyor. Çocuk ağladığında sistem anlıyor ve yüzünü tanıyarak annesine haber veriyor. Ne kadar mükemmel değil mi? Ama ya sistem bir hata yaparsa? Çocuk kaldı ortada. Bir çok İskandinav ülkesinde bunu şöyle yapıyorlar, herkes parka girerken çocuğunun koluna tükenmez kalemle GSM’ini yazıyor, çocuk ağladığında yakınlardaki bir yetişkin koluna bakıp annesini arıyor. Sistemin hata yapabilmesi için annenin kendi telefonunu yanlış yazması gerekir.

Velhasıl akıl dediğiniz şeyin kaynağı insanevladı. Her şey ona bakıyor. Akıllı şehir dediğimiz şey de temel olarak verimli yönetilen şehir demek. Verimli yönetimin de bugün elektronik bağlantılar olmadan yapılması zor iş. Ve yönetimlerde hep Özal’ı filan hatırlayan insanlar olduğu için de bu akıllı şehir işini çok gözlerinde büyütüyorlar. Sanıyorlar ki böyle büyük paralarla, yuvarlak gözlüklü nerd’lerle dolu ortamlarda uzun süre çalışılacak ve başka bir dünyadan konuşulacak. Halbuki her konuda olduğu gibi burada da yaratıcılık gücüyle çok yol kat edilmesi mümkün. Bizim gibi ülkelerin yeni ve büyük teknolojiler geliştirmeye girişmesi zorluk ve maliyet açısından iyi bir fikir olmayabilir. Bizim ülkemizde teknoloji epey iyi kullanılıyor. Örneğin Türkiye’de teknoloji sayesinde yarım saatte ev satın alabiliyorsunuz. Yunanistan’da aynı 1,5 ay sürüyor. Altı üstü bir ev alacaksınız, Yunanistan’da, 1,5 ay boyunca epey bir insan yoruluyor, bürokrasi işliyor. Türkiye’de düğmelere basılıyor. Ama indekslerde Atina İstanbul’dan daha akıllı bir şehir. IESE Business School’un Cities in Motion Index’inde 175 şehir arasında sadece iki şehrimiz var. İstanbul 118, Ankara 135.sırada. Ne bileyim Pakistan da iki şehirle listede. Koskoca İstanbul, Ljubljana’nın San Jose’nin gerisinde.

Velhasıl büyük teknolojiler üretmeye soyunmadan önce öncelik sırasını medeni ülkeler seviyesine getirmek gerekli. İnşaatın mülkün paranın görkemini yerine insanı ve çevreyi merkeze almak şart. Hemen ardından akıllıca hazırlanmış arayüzler, yaratıcı mimariler tasarlanırsa zaten bulunan teknolojilerle hatta açık kaynak kodlu yani bedava kaynaklarla çok şey becerilebilir. Bir de zaten dünyadaki örnekler bakarsanız da inovatif teknoloji şirketleri genellikle küçük teşebbüslerden oluşur. Hatta büyük şirketler küçük şirketleri alır ve batırır. Hotmail’i hatırlarsanız. İnternet kelimesini duymamış insanlar Hotmail kelimesini duymuştu. Sonra Microsoft satın aldı ve Hotmail çökerek uzaklaştı. Buna mukabil Google, Twitter, Facebook aldıkça büyüdüler. Çünkü el kadar yaratıcı çocukların işleriydi hepsi.

Bizde de var örnekler. Yemeksepeti’ni düşünün. Yeni 1,8 milyar USD’a satılan PEAK’ın bütün mucizesini yapan Sidar tek tabanca gencecik heyecanlı, akıllı ve bol projeli bir çocuktur. Velhasıl aslında şikayet edecek bir durum yok. Akıllı şehir için ihtiyaç duyulan temel şey akıl. Ve o viral videodaki gibi beyin bedava. Yaratıcı bir ekiple üç kuruşa mucizeler yaratmak mümkün. Ayrıca siz serzenişlere bakmayın. Gençlik fıstık gibi, gümbür gümbür geliyor. Memlekette -kalanları kaçırmaz isek insan kaynağı da gayet iyi durumda.

Aklınızda bir örnek var mı?

METİN SOLMAZ: Var tabii. Benim ve bir çok insanın aklında yığınla uygulanabilir sürdürülebilir proje var. Mesela sadece insanların adımlarını sayarak, puanlayarak ve kategorize ederek yapılmış popüler bir aplikasyonla bütün şehri örgütleyebilirsiniz. Adımları zaten her cep telefonu kendisi sayıyor. Gerisi de sıradan veritabanı ve arayüz işleri. Hem insanlar nerelerde ne yapıyor bilgi toplarsınız. Hem belli alanlarda atılan adımları markalarla kıymetlendirerek gelir elde edersiniz. Hem tarihi alanları, bisiklet alanlarını ne bileyim yeşil alanları efektif kullanılır kılarırsınız, insanlar mutlu olur. Hem de dileyenleri sosyalleştirirsiniz, beraber müze gezerler, trekking turları yaparlar, konsere gider, nerede ne ucuzaymış bakarlar. İş arayanlar işini ev arayanlar evini daha kolay bulur.

Yaşayanlarla yönetenleri aynı cemaatin parçası haline getirirsiniz. Seçmeniniz arkadaşınız olur. Bir çok insan şehirlerde kendi çemberleri içinde yaşıyor. Çevresini görmüyor bile. Tereyağından kıl çeker gibi efektif bir şekilde bütün şehri yakınlaştırırsınız. Uzak olmayan bir tarihte bütün bunları her yerde göreceğiz zaten. Yapacak, yapılacak o kadar çok şey var ki akıllı şehirler alanında. Ama maalesef bu konuda da insanlar yönetimlerden daha önde. Bütün dünyada böyle bu. O yüzden bireysel teşebbüsler belediye teşebbüslerinin önünde koşuyor hep. Belediyeler burada kendileri yaratıcı olmayı denememeli. İnovasyon alanları kurmalı. Fikir havuzları oluşturmali. Belediye sadece ölçme ve değerlendirme ve bir araya getirme işleriyle ilgilense zaten gençler yürüyüp gidecektir. Tabii bunların hepsi için demokratik bir ortam da gerekli. İnsanlar kendini güvende hissetmeden iyi hissetmeden nereye kadar yaratıcı olabilir?

Akıllı şehir demokrasisi nasıl olur?

METİN SOLMAZ: Burada niyet önemli tabii. Çin iseniz şehirde öyle bir yüz tanıma sistemi yaparsınız ki aleyhinizde Tweet yazanı yarım saatte zımbalarsınız. Okumuşsunuzdur Pekin’de bir Amerikalı gazeteciyi arananlar listesine almışlar, kadıncağız sokağa çıkmış, yarım saat içinde yakalanmış. Benzer bir sistemi İngiltere de kurmuş. Ama yarı yarıya yanlış sonuç veriyormuş. Yani Ahmet’i sisteme koyuyorsunuz ama sistem Mehmet’i yakalıyor. Lakin bu Pekin’i akıllı yapmaya yetiyor mu? İnsanın değil devletin önde olduğu bir yer nasıl akıllı olabilir. Bu açıdan bakıldığında Londra kedilerle Ahmet’leri karıştırırsa bile Pekin’den daha akıllı bir şehir. Akıllı şehir demek aklın yolunun bir olduğu şehir değildir. Çünkü akıl bir tane değildir. Yoksa aklın yolu bir deyince devletin aklına gelen genellikle kontrol altında tutmak, zaptu rapt anlamına geliyor. Aklın yolu bir olan akıllı şehirlerden Çin’de bol bol var. Akıllı şehir demek akılların bir arada yaşadığı şehir demektir. Kutupların törpülediği, tahammülün geçer akçe olduğu bir şehir demektir. Akıllı şehir akılların insanı öne koyarak yapılan bir şehir ve teknoloji planlaması demek. Bu da aslında güvenli, sosyal, çevreyle ve diğer canlılarla, göçmenlerle, bilimün azınlık gruplarıyla barışık, erkek şiddetinin ve bilimün lümpenliğinin, kabalığın baskı altında olduğu yer demek.

İşin kültürel boyutu da var. Mesela müzeden sahne sanatlarından nefret ettiğini düşünen bir yığın insan var. Bunlar genellikle elitist, kibirli dayatmalardan bıkmışlardır genellikle. Şan denemelerinden, “onu elleme şurada dur” müzelerinden ürkmüşler sadece pek çoğu. Akıllı bir şehir onlara “tanısanız terssiniz” diyen ama bunu yönlendirerek değil kendiliğinden, şehrin diğer parçalarıyla eşit hiyerarşide ihtiyaç anında yapan bir şehir güzel bir şehirdir. İşin bir güvenlik boyutu var. Mesela Denver’da ateşli silahı algılayan bir sistem var. Herhangi bir ateşli silah patladığında derhal tam noktasını gerekli yerlere bildiriyor. Şimdi bu ateşli silah kullanılan bir şehirdeki lümpen sesini kısmaz mı? Demokrasiye hizmet etmez mi? İşin o kadar çok boyutu var ki. Ama nihai olarak akıllı bir şehir herkesin eşit, herkesin farklı olduğu, irrasyonel bağımsızlıklar peşinde olmayan, bağların saygı ve nezaket içerisinde sağlamlaştırmış, bütün örgütlenmesini buna göre yapmış bir şehir demektir.

Bu Denver’daki sistem ilginçmiş.

Suçla mücadelede kullanım alanı çok mu akıllı şehirlerin?

METİN SOLMAZ: Elbette. Üstelik şehirdeki demokrasiyle doğrudan ilgili bir örnek de vereyim. Hakikaten akıllı şehirler kadınların rahatına göre şekillendirilmiş şehirler olarak düşünülebilir. Çünkü kadınların rahat olduğu ortamda erkekler zaten rahat edecektir. Kadınlar da kadınlar için onlar düşünülerek hazırlanmış ortamlarda rahat edemezler. Hazırlama faaliyetinin önemli bir parçası olmaları gerekir.

METİN SOLMAZ

1969 yılında Konya’da doğan Metin Solmaz Ankara’da büyümüştür. 1990’lı yıllardan bu yana yazılı basında ve muhtelif internet sitelerinde yazan Solmaz Siberalem.com, idefix.com, Overteam Yayınları ve Ağaçkakan Yayınları kurucularındandır. İçerik ve reklam ajansı olan Overteam Ltd. kurucu ortağıdır.

Mesela bir üniversite kampüsünde yapılmış ve başarılı olmuş benim çok önemsedim bir sistem var. Şehre de uygulanabilir.

Çok basit. Neredeyse maliyetsiz. Erkek tacizi tekrar eden bir olaydır. Tacizcinin taciz kariyeri genellikle bir tek kadınla kısıtlı değildir. Ve kadın cesaret gösterip söylemedikçe ortaya çıkamaz.

Hatta pek çok vakitte kadın yaşadığı şeyin taciz olduğunu anlamayıp “üniversiteye henüz gelince işlerin böyle yürüdüğünü” zannediyormuş. Böylece taciz hakikaten de alçak bir gelenek haline gelmiş pek çok üniversitede.

Bu sistem çok basit. Tacize uğradığınızda sisteme kimin size taciz ettiğini yazıyorsunuz. Bir de iletişim bilgisi. Bu kadar. Sistem uyuyor sonra. Hiç bir şey yapmıyor. Taa ki bir ikinci insan aynı ismi girene kadar. Aynı isim tekrar girildiğinde iki mağduru -kendilerine de danışarak tabii- tanıştırıyor. Ve nerelere ne şekilde başvurabilecekleri, neler yapabilecekleri konusunda bir kılavuzluk hizmeti veriyor. Yine başka kimseye bir şey bildirmiyor.

Yani sonuçta sorunu sadece kadınlar kendileri karar vererek ve birbirleriyle konuşarak çözüyor. İlişkin üniversitede drastik bir taciz düşüşü olmuş. Akıllı bir şehirde tacizle mücadelede pekala kullanılabilir.

Akıllı şehir insanın mahremiyet alanını ortadan kaldıracak mı sizce?

METİN SOLMAZ: İşte riskli soru geldi. Evet mahremiyet meselesi hakikaten hele ki manipülasyonun bu kadar kolay olduğu bir ortamda çok kıymetli. İnsanlardan bilgi toplamak her zaman ve her bakımdan dikkat isteyen bir iştir. Bir de her bir köşe sensörlerle kameralarla doluya iyice dikkat ister. Ve bu işin çözümü kafadan çelik zırhtan mahremiyet alanları inşa etmeye çalışarak da olmaz. Bu konuyu “eskinin yöntemleriyle” yani her türlü bilgi toplamaya en baştan “big brother is watching” muamelesi yapmakla olacak bir şey değil. Kaldı ki zaten attığımız her adımda bilgi toplanıyor. Üstelik berbat yöntemlerle toplanıyor. Bazan ortalığa saçılıyor, bilimim kötü niyetlere alet oluyor. Trollük müesseseleri, belaltı propoganda ve post truth faaliyetleri hep bu bilgilerle yürüyor. Dolayısıyla hangi bilginin nasıl toplanacağından itibaren titiz bir çalışma yapmak gerekiyor.

Bilgi toplamanın da çok değişik yolları var. Tek bir kredi kartıyla, GSM’le, internet hesabıyla zaten yüzlerce alışkanlığınızı bağlantınızı ilgili yerlere hediye ediyorsunuz. Benim 30 yıldır yazdığım her şey Google sunucularında duruyor. Beynim Google sunucuları kadar noktayı virgülü bozmadan tutabilen bir hard diske sahip olmadığına, hatta çoğunu unuttuğuma göre Google beni benden iyi biliyor olabilir. Bu ürkütücü tabii.

Ne bileyim pek kimseye “ailenizde kaç kişi kanserli?” diye soramazsınız. Ama eğlencesine dolduracağı bir “Ne zaman öleceksiniz?” testinde sorarsınız ve doğru cevabı da alırsınız.

Velhasıl burada bugünkü ahlak kuralları zaten bellidir. Zaten kişisel hiç bir bilgiyi hiç kimsenin kişisel olarak tutmaması gerekir. İstatistiki olarak faydalanırken de yine sınırlarını bilmesi ve nerelerde nasıl kullanacağını sekiz punto yüz sayfa anlaşma metinlerinin aralarına sıkıştırmayıp tane tane anlatması gerekir. Zaten hakikaten akıllı bir şehrin insanların mahremiyet alanını işi olmaması beklenir. Bu, bir önceki sorunuzun da ilgi alanına giriyor tabii. Özetle akıllı şehir eşzamanlı olarak iyi kalpli de bir şehirse, ki baştan beri söylediğim gibi insanı merkeze koyuyorsa zaten öyle olmak durumunda, o vakit mahremiyete de saygı gösterir. Ama tabii bu yönetimlere yahut insanlara bırakılamayacak kadar hassas bir konu. Regülasyonların, denetimlerin de akıllı olması gerekir. İnsan mahremiyeti çok kıymetlidir. Kutsaldır.

Akıllı şehirler ile sürdürülebilir şehirler arasında fark nedir?

METİN SOLMAZ: Akıllı şehirler eğitim, kültür, bilim, inovasyon, çevre gibi konulara ağırlık veriyorlar temel olarak. Aynısının çevreyi merkeze alan versiyonuna sürdürülebilir şehir deniyor. Akıllı sürdürülebilir şehirler diye de bir şey var. Bence o da işin doğrusu. Elektrik yakıyor diye rock konserlerini yasaklayamayız. Ama konserde eğlenirler diye olay yerini plastik bardak silosu da yapmamak gerekiyor. Bunun optimum noktası da akıllı sürdürülebilir şehirler.

Zaten pek çok yer bu ismi bu şekilde kullanıyor. Aklını devlet aklından alan akıllı şehirlerle insan merkezli akıllı şehirleri ayırmanın yöntemi olarak da iyi olabilir akıllı sürdürülebilir şehirler. Bir de sürdürülebilirlik kelimesi de cümle içinde korkutucu şekillerde kullanılabiliyor. Bitmeyen sürdürülebilirlik tartışmaları yüzünden kuşa yahut çöpe dönmüş projeler biliyorum.

Teknoloji her zaman çevreci olamıyor. Akıllı şehir çevreci olabilir mi diyorsunuz?

METİN SOLMAZ: Evet. Maalesef teknoloji genellikle çevreci olmuyor. Nasıl gayzerleri Coca Cola kuşatıyorsa nehir kenarlarını da ısınan sunucularını ucuz soğutmak isteyen teknoloji şirketleri kuşatıyor. Çözüm YouTube yasaklamak olamayacağına göre şehirden önce bizim akıllı olmamız gerekiyor.

Bunun için bir kere şu görkemli ile güzel arasındaki farkın masanın üzerinde durması gerekiyor. Basit örnekler verelim. Video başındasınız. Politikacıların ahkamlarını yahut her soruya cevap veren mankenlerin çok bilmişliklerini aşırı yüksek çözünürlükte seyretmeye ne kaybeder insanlar? Bunu ayırmak da bunun iletişimini yapmakla olabilir pekala. İnsanlar baskı kurabilir, sağlanacak çözünürlükleri seyredenler belirleyebilir bir yığın yolu var bunun. Ne bileyim şehirler her köşesinden ışık fışkırtmadan da güzel olabilir. Hatta daha güzel olabilir. Piccadilly Circus’tan geçen Londralı o ışıkları görüyor mudur artık hakikaten? Ben bile görmüyorum çok seyrek gitmeme rağmen. Göz işi gönül işidir elbette. Ama görkeme dayalı güzelliğe çabuk alışılır. Görkemli atraksiyonlar ilk gördüğümüzde güzeldir. Sonra alışır gözünüz. Teknolojiyle ilgisi yok ama havai fişek saçmalığını düşünün. Kuşlar ölüyor hayvanlar korkuyor hastalar uyanıyor bebekler ağlıyor. Ne uğruna? Ahmet efendi ile Ayşe hanımefendi evlenmişmiş.

Akıllı bir şehir optimizasyonunu düzgün yapmış bir şehirdir. Bir önceki sorunuzda değindiğimiz gibi akıllı sürdürülebilir şehirler planlamak gerekir. Sadece şehirlerin mi? Hepimizin yaşamak için sürdürülebilir olmaya iyi yaşamak için de akla ihtiyacımız var. Havayı, deniz suyunu düzenli ölçen, enerji kullanımından şehir suyu kullanımına, çöp üretmeye toplamaya bir çok şeyi optimize etmiş bir akıllı şehir elbette çevrecidir. Ama neticede şehirlerin kendi akılları yok. O akılları insanlar oluşturuyor. Akıl bu. Trump’ta da bir tane var sizde bende de.

Çevrecilik pek çok yerde vicdanla, iyi kalpe filan özdeşleştirilir. Hatta naiflikle suçlanır. Hatta ve hatta alay edilir. Bu elbette terbiyesizliktir. Ama bunda eksik olmasınlar bazı çevrecilerin de etkisi vardır. Korkutarak yahut yalvararak yapılan çevreciliğin çevreye bir faydası yok. Çevre yönetimi analitik bir süreçtir. 1991 yahut 1992 yılında bir yazı yazmış ve bazı çevrecilere özetle demiştim ki “yahu 10 sene içinde petrol kaynaklı yakıtların biteceğini bari söylemeyin. Şuracıkta duruyor on sene sonrası.” buyrun 30 sene geçti depolar dolu. Bana sorarsanız akıllıca tasarlanmış akıllı şehirlerin insanlığa göstermekte olduğu şu ki iyi kalpli olduğunuz için değil doğrusu hatta pek çok alanda

daha kolay ve ucuz bu olduğu için şehirleri çevreci tasarlamak gerekiyor. İnsanlığın dini imanı para değil mi? Maliyetleri düşürecek işte yahu. Daha ne yapsın akıllı ve sürdürülebilir bir şehir?

Maliyetleri nasıl düşürecek? Ya da nasıl bir tasarruf sağlayacak?

METİN SOLMAZ: Bu söyleşiden önce baktım, akıllı şehirlere harcanan para 2016’da 773 milyar USD imiş. Bu yıl 1,5 trilyonu geçmesi, 2025’te 3,6 trilyon harcanacağı hesaplanıyor. Hepsi Amerikan parası. Maalesef en medenisi dahil olmak üzere yönetimlerin hepsi iyi kalbe değil her şeyden önce iktisada göre teşekkül ediyor. Dolayısıyla burada bir iktisadi gelecek olmasa bu kadar para yatırmaz kimse. Nitekim ABI Research şirketinin 2017’de yaptığı tahmine göre 2022’de dünyada akıllı şehir uygulamaları sayesinde belediyeler ve insanlar 5 trilyon USD tasarruf edecek. Yani harcanacak paranın epey üstünde. Akıllı şehir elbette maliyetler üzerine çok etkilidir.

Nereden ne zaman ne kadar araba geçiyor yeterince iyi biliyorsanız bir matematikçiyle bir şehir plancı kafa kafaya verip güzelce bir düzenler herşeyi. Ve her an tekrar kendini düzenleyecek şekilde sistemini kurar. Kimse lüzumsuz beklemez. Hiç bir köşede yığılma olmaz. Otobüsler Almanyadaki gibi saniye sektirmeden gelir. Sadece bu tek başına bir şehir neler kazandırır düşünsenize.

Örneğin Barcelona’da 2014’te akıllı sistemler sayesinde 75 million eurodan fazla tasarruf yapılmış. Tek yaptıkları su, elektrik gibi şeylerde akıllı sistemler kullanmaları. Bir de insanları da tasarrufta devreye sokmak mümkün. Seattle’da yapılan bir projeden esinlenerek söyleyeyim, ayrılan çöpleri etiketlerle takip ettiğinizde neler yapabileceğinizi düşünsenize. Kimin ne kadar ne ayırdığını biliyorsunuz.

Bir de akıllı şehir projelerinde insan da edilgen olmadığı hatta müdahil olduğu için farkındalık da artıyor. Örneğin Seattle’daki bir projede çöpleri vatandaşlar etiketleyerek sınıflandırıyor ve bir kısım insan da çöplerin evden sonraki maceralarını takip ediyor. Projenin kendi asset’leri bir kenara insanlar tüketim alışkanlıklarını gözden geçiriyorlar bu sayede. Bir yığın insan plastik şişede su almadan önce daha çok düşünmeye başlıyor. Bu işin dolaylı tasarrufları, doğrudan tasarrufları toplandığında kazanılan şey sadece para değil. Hediyesi sürdürülebilirlik, mutluluk, kolektif bilinçlenme gibi şeyler.

FRANSA YEREL SEÇİMLERİ

Fransa yerel seçimlerinde ikinci turda kazanan, Yeşiller ve sol müttefikleri oldu. Yeşiller pek çok büyük kentte birinciliğe yükselirken sosyalistler yönettikleri şehirleri korumayı başardı.

Macron'un partisi Cumhuriyet Yürüyüşü hareketi kaybeden oldu. Macron'a yönelik tepki yerel seçimlere yansdı. Parti, hiçbir büyük kentte kazanamadı. Bunun yanında seçime katılım beklenenden düşük kaldı (%40). Koronavirüs ve siyasete ilginin son dönemde azalması, bu sonucun başlıca etkenleri arasında sayılıyor.

Fransa yerel seçimleri çoğunlukçu esasa dayanan iki turlu bir sisteme sahip. Adaylardan biri oyların %50'sinden fazlasına ulaşırsa seçim ilk turda bitiyor. Herhangi bir aday %50'ye ulaşamazsa seçimler ikinci tura kalıyor. Fransa'da belediyelerin %60'ında sonuç Mart ayında yapılan ilk tur seçimlerinde kazanan belli olsa da, Paris, Marsilya, Toulouse ve Lyon gibi şehirlerde seçimler ikinci tura kalmıştı. Dolayısıyla 27 milyondan fazla seçmenin yaşadığı bu belediyelerde yarış devam etti.

ULUSAL VE YEREL SİYASET FARKLILAŞMASI

Fransa yerel seçimleri ve ulusal seçim dinamikleri arasında bir ayrışma söz konusu. Fransa'da solda Yeşiller (EELV) ve Sosyalist Parti (PS), merkezde Macron'un partisi Cumhuriyet Yürüyüşü Hareketi (LREM), sağda Cumhuriyetçiler (LR) ve Ulusal Cephe (FN) öne çıkan partiler. Ulusal düzeyde merkez Cumhuriyet Yürüyüşü Hareketi ve sağ popülist Ulusal Cephe AB politikaları ve kent-kırsal sosyal bölünme hatları üzerinden yaşanan kutuplaşmanın iki ucu olarak kendini gösteriyor.

2010'larda Cumhuriyet Yürüyüşü Hareketi ve Ulusal Cephe, Sosyalist Parti ve Cumhuriyetçilerin ulusal siyasette yaşadığı başarısızlıklarla beraber öne çıkmışlardı. Sosyalist Parti ve Cumhuriyetçiler ulusal siyasette sol ve sağın hegemonik partisi olma hüviyetlerini kaybetmişti. Buna karşılık yerel düzeyde katılımın da düşmesiyle birlikte Yeşiller ve Sosyalist Parti ile muhafazakâr Cumhuriyetçiler kendini gösterme şansı buluyor. Yerel yönetimlerde bu partiler önceden kazandıkları belediye başkanlıkları sayesinde iddiasını sürdürüyor.

Fransa yerel seçimlerinde %50 oy oranını geçmeye dayalı seçim sisteminin neticesinde partiler arasında ittifaklar kuruluyor. Siyasetin sol yelpazesinde yer alan Yeşiller, Sosyalist Parti ve diğer küçük sol partiler şehirlerin çoğunda ittifaka giderken, merkezde bulunan Cumhuriyet Yürüyüşü Hareketi ve sağda yer alan Cumhuriyetçiler bazı şehirlerde işbirliği yaptılar.

YEŞİLLER VE SOL İTTİFAKI'NIN BAŞARISI, MACRON'UN BAŞARISIZLIĞI

Sonuçlar incelendiğinde, Yeşiller Parti ve sol müttefiklerinin seçime damga vurduğu görülüyor. Yeşiller 2020 seçimlerine kadar büyükşehirler arasında Grenoble'u yönetiyordu. Bu seçimde Yeşiller Lyon, Bordeaux, Strasbourg, Poitiers, Besançon ve Marsilya'da kazandı. Bu başarı Fransa'da analistler tarafından "yeşil dalga" olarak görülüyor. Dolayısıyla 2019'da Avrupa Parlamentosu seçimlerinde oyunu 3 puan artırıp %13'e ulaşan ve 3. olan Yeşiller Partisi'nin çevre konularına gösterdiği hassasiyetle beraber 2020'de başarısını bir üst seviyeye taşıdığı görüşü dile getiriliyor. Avrupa genelinde çevre, ekoloji ve iklim konularının ekonomi ve güvenlik gibi temel bir meseleye dönüşmesiyle birlikte Yeşiller ön plana çıkarken, bu gelişmenin Macron hükümetini daha çevreci politikalara zorlayacağı iddiası karşılık buluyor. Koronavirüs salgını da halk sağlığı ve sosyal dayanışmanın önemini ortaya koydu.

Sosyalist Parti'nin Hollande sonrasında hegemonik parti olma iddiasını kaybetmesi neticesinde ideolojik bagajı olmayan Yeşiller bu seçimde sol seçmeni bir araya getirmeyi başardı. Sadece çevre ve iklim konusunda değil, gıda, barınma ve yerel ekonomiler için somut vaatlerde bulunan parti, merkez ve sağa karşı başarı sağladı. Yeşiller, ittifak sayesinde Bordeaux'ta 22 senedir şehri yöneten eski başbakan Alain Juppé'ye karşı kazanmasını bildi. Marsilya ve Strasbourg'da Sosyalist Parti'yle resmen ittifak yapılmamasına rağmen sol seçmen Yeşiller etrafında kenetlendi ve bu kenetlenme merkez-muhafazakâr ittifakına karşı zafer getirdi.

Ayrıca Sosyalist Parti, Yeşiller'in desteğiyle Pari, Nantes, Rennes, Dijon ve Le Mans'ı korumayı başardı. Sosyalist Parti lideri Faure, sol ve çevrecilerin birlikte zafer kazandığını söylerken bir sosyal-ekolojik blok oluşturmanın önemini belirtti. 2020 yerel seçimlerini Hollande'in kazandığı 2012'den beri solun ilk büyük başarısı olarak gördü ve sol-Yeşiller ittifakını 2022 cumhurbaşkanlığı seçimleri için doğru strateji olarak değerlendirdi. Öte yandan Yeşil ve sol ittifakıyla yerel siyasette kadınlar öne çıktı. Paris'te ve Lille'de Hidalgo ve Aubry koltuklarını korumayı başardı. Diğer adayların da başarısının eklenmesiyle Fransa'nın en büyük 10 şehrinin yarısını kadın belediye başkanları yönetecek. Bu, Fransa için bir ilk.

Hollande'in danışmanı olarak siyasete giriş yapan Macron bugüne kadar soldan sağa kaymakla eleştirildi. Sosyal adalet yerine finans çevrelerinin çıkarını öne koyması ve çevre yerine büyüme politikalarına eğilmesi Macron'a yönelik tepki yarattı. Sarı yelekçiler hareketiyle, emeklilik reformuna karşı yapılan grev ve eylemlerle, Koronavirüs kriziyle yıpranan Macron yerel seçimlerde yenilgiye uğradı.

Macron ülkede siyasi olarak güçlenebilmek için yerel seçimlere önem veriyordu. Ancak kurucusu olduğu merkezci Cumhuriyet Yürüyüşü Hareketi hiçbir büyük kentin yönetimini kazanamadı ve sadece 3 kentte belediye başkanı çıkarabildi. Cumhurbaşkanlığı yarışı öncesi bir test olarak gören bu seçimde Macron'un ciddi bir uyarıyla karşı karşıya kaldığı analistlerin üzerinde birleştiği tek husus.

Fransa yerel seçimlerinde ulusal siyasetçilerin güven tazelemek için kendi bölgelerinde seçime girmesi bir gelenek. Fransa'da kamuoyu araştırmalarında en güvenilir aktörler, yerel siyasetçiler. 2020 seçimlerinde bunun örneği Başbakan Edouard Philippe'in Le Havre'da bağımsız olarak girdiği yarışta %58 ile seçimi kazanması oldu. Philippe bu görev için istifa etti.

Genel olarak seçimlerin Macron'a yönelik bir uyarı niteliği taşıdığını belirtmek mümkün. Ancak bu seçimlerin Yeşiller ve sol ittifakının mutlak bir zaferi olarak değerlendirilmesinde çekinceler söz konusu. Bu noktada katılımın düşük olması, sol siyasetin güneyde ve kırsal bölgelerde zayıf kalması, yerel ve ulusal dinamiklerin farklılaşması ele alınacak hususlar.

DÜŞÜK KATILIM, BÖLGESEL VE ULUSAL FARKLILIKLAR

Fransa'da katılım %40'ta kaldı. Bu oran 2014'te %62,1'di. Fransa'da yerel seçimlere katılım ve yerel siyasetçilere güven ABD, Birleşik Krallık ve Batı Avrupa ülkelerine nazaran daha yüksek olsa da Koronavirüs ve son dönemde yaşanan krizler katılım konusunda etkisini gösterdi. 17 milyon seçmenin sandığa gitmemesinde en büyük nedenlerinden biri Koronavirüs olarak gösteriliyor. Kampanyanın uzaması, seçmenle fiziksel temasın ve mitinglerin gerçekleştirilememesi önemli etkenler. Dolayısıyla adaylar seçmenleri harekete geçirmekte büyük bir sorunla karşı karşıya kaldılar.

Ayrıca kırsal bölgelerde yaşayanlar ve genç olmayan seçmenler arasında online kampanyalara ulaşabilenlerin oranı düşük. Öte yandan Fransa'da 2010'larda siyasal ve sosyal istikrarsızların politikaya damga vurması siyasetçilere ve siyaset kurumuna ilgiyi düşürdü. Sopra Steria kamuoyu araştırmasına göre, yerel seçimlerde oy kullanmayanlara sandığa neden gitmedikleri sorulduğunda katılımcıların %38'i siyasetin günlük yaşamlarında herhangi bir iyileştirmeye yol açacağına inanmadıklarından ötürü oy kullanmadığını ifade ediyor. %27'lik bir kesim ise aday ve listelerin hiçbirini beğenmediğini dile getiriyor.

Yeşiller ve sol ittifak yerel seçimlerde öne çıksa da büyük şehirler haricinde kalan kırsal bölgelerde bu ittifakın etkisi azalıyor. Güney bölgelerinde de sağ halen daha güçlü. Bu ittifakın Yeşiller'in güçlenmesin rağmen beyaz yakalı seçmen arasında zayıf kalması,

ideolojik olarak solda konumlanmayan mavi yakalı seçmeni sandığa götürmeye ikna edememesi ve bu konuda Ulusal Cephe'nin gerisinde kalması uzmanların üzerinde durduğu faktörler. Ulusal siyasette Yeşiller ve solun adayları cumhurbaşkanlığı seçimlerinde ilk üç sıraya giremiyor. Başkaldıran Fransa hareketinin lideri Melenchon %12, Yeşiller lideri Jadot %8 ve Sosyalist Parti başkanı Faure %3'te kalıyor. Buna karşılık Macron %28 ve Ulusal Cephe lideri Marine Le Pen %25 oy oranına ulaşıyor. İki siyasetçi de oy oranlarını 4'er puan artırmış görünüyor. Dolayısıyla Yeşiller ve sol, ikinci tur senaryolarında henüz Macron'un rakibi olabilmemiş değil. Ulusal Cephe yerel seçimlerde sadece Perpignan'da kazanabilse de ulusal siyasette mevcut sistem ve siyasal kurumlara tepkinin ilk adresi olmaya devam ediyor. Cumhurbaşkanlığı seçimleri ikinci tur anketlerinde Macron 2017'de %66 olan oy oranından %58 seviyesine gerilerken, Le Pen %34'ten %42'ye yükselmiş görünüyor. Bu noktada Yeşiller ve sol ittifakının ulusal düzeye taşınarak Macron'un alternatifi olarak sunulması önemli bir stratejik hamle olabilir.

SONUÇ

Özetle, Fransa'da stratejik açıdan doğru bir şekilde yürütülen ittifak siyasetiyle yerel seçimlerde Yeşiller ve sol müttefikleri öne çıktı. Son dönemde yaşanan protestolar, ekonomik istikrarsızlık ve sosyal adalet sorunları, küresel ısınmayla artan ekolojik duyarlılık ve Koronavirüs kriziyle büyüyen tepki Macron'un kurucusu olduğu Yürüyüş Cumhuriyet Hareketi'ni ve sağ müttefiklerini zayıflattı. Ulusal Cephe, ittifaklara karşı başarılı olamadı. Fakat bundan daha önemlisi katılımın rekor düzeyde düşük kalması ve ulusal siyasette halen Macron ve Le Pen'in güçlü adaylar olarak yarışa devam etmesi. Yeşiller ve sol ittifakının tek adayda birleşerek ulusal siyasette yarışması önemli bir alternatif yaratabilir.

“MACRON’A KIZAN HALK, İYİ ÇALIŞAN YEŞİLLERE OY VERDİ”

Fransa yerel seçimleri üç önemli sonuçla öne çıktı. Bir tanesi sandığa gitmeme oranıydı, tarihi bir boyuttaydı. Macron’a ağır bir yenilgi oldu, özellikle büyük şehirlerin kaybı ve Yeşillerin zaferi. Bu üç sonuçtan bakacak olursak niye böyle oldu, nedenleri neydi?

İHSAN ÇAKIROĞLU: Fransa’da belediye seçimlerinin bu şekilde sürmesinin, olmasının birçok nedeni var aslında. Önceki olaylardan bahsedelim. Bildiğiniz gibi sarı yelekler olayı vardı. Onun haricinde sağlık sektörü çalışma şartlarının iyi olmamasından dolayı aylardır, yıllardır devamlı grevdeydi. Bütün bunlar pandemiden önceki olaylardı. Sonunda seçimler oldu. İlk tur seçimler pandemiden önceki olaylardı, yeni yayılmaya başladığı periyotta oldu. Bu nedenle zaten halkın büyük bir kısmı ilk turda sandığa bile gitmedi. O yüzden bazı yerlerde, daha ilk turda sosyalist belediye başkanı seçimi kazandı, yüzde 68 oranda oy aldı. İkinci tur 15 gün sonraydı.

Covid-19 yayılmaya başlayınca halk daha da tedirgin oldu. Bu nedenle de hem Macron’u, hem Sağlık Bakanı’nı, hem de İçişleri Bakanı’nı suçladılar. Daha sonra karantina süresince tedbirler geç alındı. Maske sorun oldu, maske bulunamıyordu, stokta bulunan, yıllar önce biriktirilen maskelerin hepsi çürümüştü, bunun farkına geç vardılar. Bu sefer Çin’den getirmeye çalıştılar, virüsün yayıldığı ülkeden. Orada da maskeler savaşı çıktı. Örneğin, Fransa tonlarca maske siparişi veriyor, Amerika’da da aynı sorun patlıyor, o esnada en çok kim para veriyorsa -uçuğa daha yüklenirken- aynı kargo Amerika’ya ya da parayı veren başka yere gidiyor.

Diğer bir büyük olay yaşlılar yurtlarında yaşandı. Salgının başında tedbirler alınmadan yapılan yılın büyük Evanjelik toplantısına giden yaşlılar yurtlarına döndüklerinde bulaş arttı ve çok sayıda yaşlı insan hayatını kaybetti. Uzun müddet kaç kişinin öldüğünü de söylemediler ve tepki giderek büyüdü Macron’a karşı. Burada en büyük zorluğu aslında başbakan yaşadı. İstifa etmesine rağmen halkın ona güveni Macron’dan çok fazla, yüzde 56’lardaydı. Kendisi Le Havre kentinde, belediye başkanlığı seçimine katılmış, yüzde 56’nın üzerinde oy alarak belediye başkanı seçilmişti zaten. Halk ona güveniyordu. Ama süreçte çok yıprandı.

Bir başka neden de, Amerika’daki ırkçılık olayları. Fransa’da Arap kökenli ülke vatandaşları çok olduğu için çeşitli sorunlar yaşandı. Mesela karantina döneminde kontrollerde polisler yabancıların olduğu semtlerde sert davranışlarda bulundu. Orada yaşayan gençler de polisler karşı sert tutum içerisindeydi. Ölenler oldu ve bütün bu olaylar da halkta polise karşı tepki uyandırdı.

Bunları engellemek için Fransa’nın hemen her yerinde gösteriler başladı. Paris’te başladı, olaylı bitti. İçişleri Bakanı polisleri bir nevi kinadı, sert tutum içine girmemelerini, nazik davranmalarını istedi. Bu sefer, polisler büyük tepki gösterdi. Polisler, emniyet teşkilatı gösteri yaptı, İçişleri Bakanı’nın istifasını istedi. Yine başka bir olay daha oldu. Bilim Kurulu’nda yer alan bir profesör doktor fikri kabul edilmediği için kapıyı çarpıp gitmişti. Marsilyalı olan bu doktor kendi kafasında uyguladığı bu ilaç sistemiyle Marsilya’da halka bir nevi sağlık uygulaması yapmaya başladı. Bilim Kurulu büyük tepki gösterdi. Halk artık kime inanacağını bilemiyordu. İkilemde kalan Macron herkesi şaşkırtan bir şekilde Marsilya’ya gidip bizzat doktorla görüştü. Bu sefer bütün doktor camiası ve sağlık kuruluşları tepki gösterdi. Halk yapılması gereken açıklamaları hep geç yaptılar. Ölü, hasta sayısı bildiriliyordu, ama bakanların sabah söylediği akşama uymuyordu. Mesela Milli Eğitim Bakanı, okullar kapanacak dedi, kapandı; ondan sonra küçüklerin okulları açılacak dedi, büyük bir tepki oldu, insanlar çocuklarını yollamadılar. Tabii bundan halkın etkilenmemesi imkânsızdı. Fransız Anayasası’na göre de ikinci turun bir an önce yapılması gerekiyordu. Birinci turda kazananlar da karantinadan dolayı mazbatalarını alıp başlayamıyorlardı. Belediye seçimleri tam bir curcunaya dönüştü. Sonunda İçişleri Bakanlığı, Başbakan ve Macron’un almış olduğu kararlar 28 Haziran dendi.

28 Haziran’da ikinci tur seçimleri yapıldı. Dışarı çıkmaya korkan insanlar hele ki sandık başına gitmeyi hiç arzu etmedi. Halk uzun süredir iyi yönetilemediğini düşünüyor. Hatta İçişleri Bakanı, Sağlık Bakanı hakkında soruşturma açıldı, Bütün bu tepkiler nedeniyle halk sandığa gitmedi.

Gidenler de diğer partileri tercih etti diye anlıyorum. Yeşiller nasıl bu kadar büyük farkı sağladı?

İHSAN ÇAKIROĞLU: Sosyal hayattaki sorunları çözemeyen ve ekolojik tedbirleri alamayan yönetim karşısında Yeşiller çok iyi organize oldular. Karantina süresinde büyük bir çaba gösterdiler, militanca çalıştılar. Diğer partilerle Sosyalist Parti, Komünist Parti ve diğer sol gruplarla çok iyi bir işbirliği yaptılar. Sonunda kendi adaylarını çıkararak bu sefer seçimlere katıldılar. Macron’a kızgın olan halk, iyi çalışan Yeşillere verdi. Kimse beklemiyordu, Macron da beklemiyordu. Çünkü Macron karantinayı iyi yönettiğini, artık cumhurbaşkanlığı seçimine yeniden aday olursa 2022’de güçleneceğini düşünüyordu. Ben kendi kentimi örnek vereyim; Nancy’de yaşıyorum. 1976 yılında Fransa’ya geldim, 76 yıldır burada sağ iktidardaydı, sosyalistler kazandı. Yeşiller, Komünist Parti ve Sol Parti birlikte hareket ettiler. Seçimlerde Yeşillerin gücünün bir örneği de Paris’ten sonra Fransa’nın en büyük kenti Lyon’da yaşandı. Orayı da Yeşiller aldı. Hatta belediye başkanını kimse tanımıyor, seçildiği zaman bu kimdir, nasıl oldu diye böyle herkes birbirine soru soruyordu. Öyle bir başarı elde etti ki Yeşiller, 38 büyük kenti aldılar. Onlardan birkaçının ismini söyleyeyim, çünkü oldukça önemli kentler. Lyon, Fransa’nın ikinci büyük kenti ve burada da aynı şekilde 73 yıldır sağın elindeydi, Yeşiller kazandı burayı. Bordeaux kenti yine aynı şekilde, 70-75 yıldır sağın elindeydi. Kentler Lyon, Bordeaux, Strazburg. Yeşillerin belediye başkanları kazandı.

Röportaj

“İHSAN ÇAKIROĞLU”

Gazeteci

İHSAN ÇAKIROĞLU

1954 yılında Ankara doğan İhsan Çakiroğlu 1976 yılından bu yana Fransa’da yaşamaktadır.

Fransa’da Nancy Üniversitesinde Jeoloji bölümünden mezun olmuştur.

Günaydın, Haftasonu, Milliyet ve Hürriyet gazetelerinde Fransa muhabiri ve bölge sorumlusu olarak görev alan Çakiroğlu, aynı zamanda Fransa’nın le Republicaine Lorraine gazetesinde basın mensubu olarak çalışmıştır.

Marsilya’da sonra bir gelişme oldu, ikinci tura seçilenlerde meclis üye sayıları eşit oldu. Sağ, Marsilya’yı kurtarmak ve de Yeşillerin elinden almak için taktik uyguladı. Burada üç aday vardı, Sosyalist Parti meclis üyesi olarak girmişti, Yeşiller girmişti, bir de sağ girmişti.

Hesapladılar, eğer dediler biz Sosyalist Parti’yi ikna edersek oylama 41’e 41 oluyor. Sosyalist Parti meclis üyesi adaylıktan çekilerek Yeşilleri destekleyince, 41 ve 31 ile Yeşillerin Marsilya’da seçilmesini sağladı. Bu da, bu pazar günü oldu, yani geçtiğimiz pazar günü. Bu da önemli bir olay olarak yer aldı.

Ekolojik ve sosyal olaylar, polis teşkilatını yönetememek, Sarı Yeleklielerin sorunu, emekliler yasası, sağlık sektörünün tepkisi, bütün bunlar etkiledi. Sonra pandemi süreci yönetilemedi. Bilim Kurulu’nun içinde yaşanan olaylar, hepsi halkın gözü önünde cereyan ediyordu. Artık değil seçim, ülke savaşa gidiyor bile dense, kimse eline silah alacak güçte ve kudrette değildi.

Peki, sol nasıl çalıştı? Yeşiller yükseldi, Sosyalist Parti erimesini durdurdu, Komünist Partisi belediye kaybetti ama encümenlerde kuvvetli görünüyor. Nasıl bir fark yarattı?

İHSAN ÇAKIROĞLU: Sol doğrudan eleştirip karşısına almadı. Tedbirlerin neler olacağı konusunda fikrini söyledi. Bizde farklı olur, mesela Tayyip Erdoğan'ın tutumuyla bizdeki muhalefetin tutumu farklı. Bir şey olduğu zaman, hemen seçime gidelim denir. Fransa'da hiçbir zaman, erken seçime gidelim diye bir şey konuşulmaz. Her zaman seçim tarihini beklerler, gereken dersi o zaman veriyor halk. Biriktiriyor, biriktiriyor, analiz yapıyor, ondan sonra. Durumu analiz eden sosyalistler, sağın içine düştüğü durumu gözleyerek onların güçlü olduğu yerlerde koalisyonlar sağladılar.

Mesela Strazburg'ta belediye başkanı kendilerininindi, baktı ki oy oranları düşüyor, ortak adaylarla -Komünist Partisi, Sosyalist Partisi olsun belediye başkanı Yeşillerden bile olsa- meclise soktukları üyelerle güçlü hâle geldiler. Hatta seçim sonuçları böyle olunca Macron hükümeti yeniden kurmayı düşündü, ama Yeşiller net cevap vererek girmeyeceklerini belirttiler. 2022'de sol Yeşillerle birlikte artık daha dinç, daha ayakta seçime gidecek.

Corona süreci Avrupa'da da, dünyada da sosyal devlet kavramının tekrar gündeme gelmesine neden oldu. Sizce sosyal devlet algısına bir geri dönüş var mı? 2022'deki başkanlık seçimlerine bir etkisi olacak mı?

İHSAN ÇAKIROĞLU: 2022 seçimlerinde sonuçları etkileyeceği kesin. Macron'un şu anki beğenilme oranı yüzde 19'lara düştü. Yeni kurduğu hükümet de halkın tepkisini çekti. Sevilmeyen bazı eski bakanları yeniden göreve getirdi. Cumhuriyetçi görünen Macron Hükümeti bile acaba sağa kayarak yerimi koruyabilir miyim havasına girdi. İçişleri Bakanı'nın 2009 ve 2017 yılında cinsel saldırıdan hakkında açılan dava var. Kadınların ve kadın örgütlerinin büyük bir kısmı bunu kabullenmiyor. Böyle bir şahsiyeti, hem de İçişleri Bakanı olarak başa getirmesine büyük tepki gösteriyorlar. Yeni Adalet Bakanı da suça bulaşmış kişi ve kuruluşların avukatıydı. Onun Adalet Bakanı olması da halkın kafasında soru işaretleri yarattı. Mesleğim icabı ben de yakından izliyorum, bazı ekolojik tedbirler veya sağlık tedbirleri alınacağını söyleseler de işinin çok zor olduğu kanaatindeyim.

İrkçilik karşıtı hareketler, pandeminin yarattığı güvensizlik ortamı, sol/sosyalist partiler ve sosyal demokrat partiler için nasıl bir fırsat yaratıyor? Avrupa'da bunun etkilerini önümüzdeki dönem nasıl göreceğiz sizce?

İHSAN ÇAKIROĞLU: Ben karantina süreci başladığından bu yana dünya genelinde -ki Türkiye'yi de katıyorum bunun içine- hükümetlerin ayakta kalmayacağına kesin gözleriyle bakıyorum. Fransa'da örneğini gördük. Türkiye'de de iktidar, fırsatları bazen baskıyla da olsa hep lehine çevirmeyi başarsa bile bu kez işinin zor olduğunu düşünüyorum.

Sol partiler Fransa'da darbe yedikçe akıllandı, onu belirteyim. Çabuk toparlanıyorlar, gençlere yönelmeye başladılar. Çünkü çoğu yaşlıydı, seçilen belediye başkanlarının çoğu genç ve tanınmayan kişiler, kişilerin hegemonyası altındaki kentler yok olmaya başladı.

Yine güzel bir gelişme: İlk kez Türkiyelilerden bu kadar insan seçildi, başkan oldu, belediye meclislerine girdiler. Bu kişilere kapıyı açanlar ya Yeşiller ya sosyalistler. Bu belediye seçimlerinde çok fazla Türk arkadaşım gerçekten başarılı oldu. İki tane belediye başkanımız seçildi. Biri kadın, Avrupa Parlamentosu milletvekiliydi, şimdi aynı zamanda belediye başkanı seçildi. Sosyalistler genelde yabancılara karşı her zaman ılımlı.

Bizi şaşırtan, burada yaşayan Türklerin büyük bir kesimi, yüzde 60-70'i Türkiye'de sağ iktidarı destekliyor. Ama burada oy hakkı varsa ve çifte vatandaş ise hepsi sosyalistlere oy atıyor. Çünkü kendi haklarını koruyacak tek partinin sosyalistlere ait olduğunu biliyor. İrkçiliğe karşı, sosyal adalet ekseninde yer alan hareket yeniden güçleniyor. Onlar yabancılara da içlerine alarak sağa karşı güç elde ediyorlar.

Yeniden bir umudu yeşertmek için Yeşiller insanlara nasıl mesajlar veriyor ya da sosyalistler ne diyor? Bu kadar köklü alışkanlıkları olan bir ülkede sola ve Yeşillere yönelimde hangi mesajlar etkili oldu?

İHSAN ÇAKIROĞLU: Fransız halkı soldan korkmuyor. Bizde hep, sol gelir korkusuyla engellenmeye çalışılır. Fransa, hizmeti kim veriyorsa ona yönelen bir toplumdur. Örneğin, Yeşiller. Ben bile Yeşillerin bu derece başarılı olacağını tahmin etmiyordum.

Yeşiller sosyal haklara ve ekolojik sisteme büyük destek vereceğini devamlı açıkladı. Zaten Avrupa Birliği Parlamentosu'nda oldukça fazla oy alıyorlardı. Bu, ilk sinyal olabilirdi. Ama iç politikayı bu derece etkileyeceğini kimse beklemiyordu.

Çiftçiler mesela, büyük sorun yaşıyor. Şimdi Yeşilleri destekleyen bir tarım kesimi var Fransa'da. Yeşillerin sunduğu programın halk tarafından benimsenmesi başladı. Öncelikle hayal olarak düşünülen şeyler gerçekleşmeye başladı.

Örneğin, Paris'te belediye başkanı daha seçilir seçilmez, arabaların büyük bir kısmının artık şehrin bazı yerlerine girmesini yasakladı. Halkı bisiklet kullanmaya sevk etti.

Benim kentimde özel bisiklet yolları var. İki şeritli yollar kapatıldı, tek şerit üzerinden artık bisikletle işine gidip geliyor insanlar ve büyük bir bisiklet satışı başladı. Bütün bunlar komik geliyordu bir zamanlar.

Tabii bir de virüsten dolayı sağlığın her şeyden önce geldiği, halkın sağlıklı yaşaması için bazı tedbirlerin alınması gerekliliğini herkes anladı.

Bu konuları Yeşiller yıllardır dile getiriyordu. Şimdi gelişmeler solun, Yeşillerin lehine oluyor.

SODEMSEN OLAĞANÜSTÜ TOPLANDI

SOSYAL DEMOKRAT KAMU İŞVERENLERİ SENDİKASI (SODEMSEN) 1. Olağanüstü Genel Kurul Toplantısı, 7 Temmuz 2020 tarihinde, saat 11.00' de gerçekleştirildi.

Üyelerinin büyük bir çoğunlukla iştirak ettikleri Genel Kurul toplantısına, SODEMSEN Yönetim Kurulunu temsilen, Genel Sekreter Cahit KORKMAZ ve Hukuk Müşaviri Av. Hüseyin Can GÜNER katıldı.

Genel Kurul açılış konuşmasını yapan Genel Sekreter Cahit KORKMAZ, SODEMSEN' in bugüne kadar ki faaliyetlerini özetleyerek, SODEMSEN' in kuruluşundan bu günlere gelmesinde emeği geçen, başta Yerel Yönetimlerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı Seyit TORUN ve Yönetim Kurulu Başkanı, İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Tunç SOYER olmak üzere, emeği geçen herkese teşekkür etti. Daha sonra yapılan divan seçiminde üyelerin oy birliği ile aldığı kararla, divan başkanlığına; İZBETON A.Ş. Genel Müdürü Heval SAVAŞKAYA, Divan Kâtip Üyeliklerine ise İZFAŞ Genel Müdürü Canan KARAOSMANOĞLU ALICI ve İZELMAN A.Ş. Genel Müdürü Burak Alp ERSEN seçildi.

Genel Kurul Toplantısında SODEMSEN Ana tüzüğü'nün 2. Maddesinde belirtilen; SODEMSEN Genel Merkez adresi: Söğütözü mah. 2178 Cad. Söğüt İş merkezi No:2/19 Çankaya ANKARA olarak üyelerin oybirliği ile aldığı karar sonucu değiştirildi.

SODEMSEN
Sosyal Demokrat Kamu İşverenleri Sendikası

BELEDİYELERDEN HABERLER

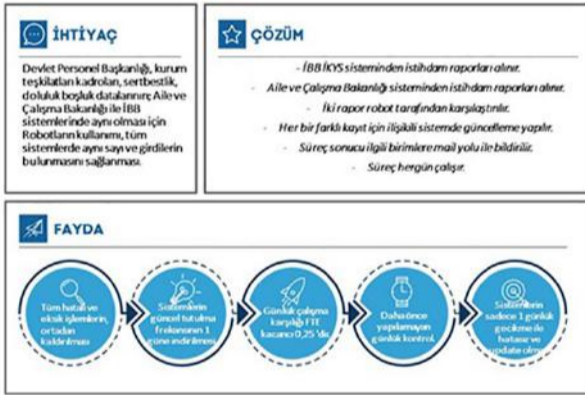
HİZMET

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, insan kaynakları süreçlerinde Robotik Süreç Otomasyonu (RPA) teknolojisini kullanmaya başladı. İBB Bilgi İşlem Müdürlüğü'nün geliştirdiği uygulamayla insan kaynaklı hata riskinin sıfıra indirileceği, hem zamandan hem hatalardan kaynaklı giderlerden tasarruf sağlanacağı belirtildi.

Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı'na bağlı Engelliler ve Rehabilitasyon Şube Müdürlüğü, Ankara'da yaşayan engelli vatandaşları topluma kazandırmak ve ihtiyaçlarını karşılamak için "Tekerlekli Sandalye ve Bakım Onarım Atölyesi"ni kurdu. Ankara Büyükşehir Belediyesi, akülü ve manuel tekerlekli sandalye kullanan engelli vatandaşların sandalyelerinin bakım ve onarımını ücretsiz olarak yapıyor. Engelliler ve Rehabilitasyon Şube Müdürlüğü'ne üye olan engelli vatandaşların garanti süresi sona ermiş akülü sandalyelerine ücretsiz akü bakımı, teker, fren, gövde bakımı, yağ kontrolü ve motor beyin temizliği yapılıyor.

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 19 Mayıs'ta Tarihi Havagazı Fabrikası'nda oluşturduğu "Gençlik Yerleşkesi" normalleşme süreciyle birlikte Temmuz ayında kapılarını açtı. Gençlik Yerleşkesi'nde düzenlenecek yaz dönemi kurs, atölye ve gönüllülük çalışmalarına katılmak isteyenler için gencizmir.com sitesi üzerinden başvurular alınmaya başlandı. Genç İzmir çalışmaları kapsamında Yoga Atölyesi, Nefes Atölyesi, Kişisel Gelişim Seminerleri, Rusça, Hafıza Teknikleri ve Hızlı Okuma gibi kursların yanı sıra sosyal sorumluluk projeleri de olacak.

İzmir Büyükşehir Belediyesi "Satın alma sahiplen" sloganıyla sokak hayvanları için bir merkez kuruyor. Sahipsiz, yaralı, hasta, engelli ya da bakıma muhtaç hayvanların tedavi edileceği merkezde, yurttaşlar sahiplenmek istedikleri köpeklerle oyun alanında buluşarak etkileşim sağlayacak. Bornova'nın Gökdere Mahallesi'nde yapımına başlanan Köpek Rehabilitasyon ve Sahiplendirme Merkezi 43 bin metrekare alan üzerinde ve 1500 köpek kapasiteli olacak. 16 barınak ve 4 idari binanın yer alacağı merkez, 2021'in Temmuz ayında tamamlanacak ve 20.6 milyon liraya mal olacak. İlave barınaklarla tesisin kapasitesi 3000 köpeğe kadar çıkarılabilecek.

Antalya Büyükşehir Belediyesi, Konyaaltı Sahili'nde kendi alanı dışına taşan işletmelerin halkın plajı kullanımını kısıtlayıcı uygulamalarına 3 günlük ihtar süresinin ardından müdahale etti. Vatandaşların Konyaaltı Sahili'nden rahatça faydalanabilmesi, sahili geniş ve rahat şekilde kullanabilmesi için işletmelerin sahildeki locaları, sınır elemanları ve kamu yollarındaki ihlaller kaldırılmaya başlandı. Locaların ve ihlallerin işletme sınırları içine çekilmesi sağlandı.

Bodrum Belediyesi Bodrum'da kıyı ihlallerini ve kıyıları yapılan her tür izinsiz ve kaçak müdahaleyi önlemek amacıyla "Denizden Bakış" projesini başlattı. Bodrum'daki kıyı tahribatının önüne geçmek, sahillerdeki ihlalleri ve doğal kıyı çizgisine yapılan müdahaleleri erken tespit edip engellemek amacıyla "Doğa Takımı" kuruldu. Bodrum Belediyesi ve Kent Konseyi işbirliğiyle kurulan Doğa Takımı, "Denizden Bakış" projesine Güvercinlik'ten start verdi. Güvercinlik Koyu'ndan başlayan "Denizden Bakış" uygulaması, geçtiğimiz hafta sonu Gündoğan ve Yalıkavak arasındaki kıyı şeridinde devam etti. Bodrum Belediyesi sorumluluk alanındaki tüm kıyılarda yapılacak olan denetimlerin ardından kapsamlı bir rapor hazırlayacak. Rapor doğrultusunda kıyılarda tespit edilen olumsuzluklar hakkında işlem başlatılacak. Muğla Büyükşehir Belediyesi ile diğer Bakanlıkların yetki ve sorumluluklarını içeren konular hakkında ise bilgi paylaşımında bulunulacak.

Çorlu Belediyesi Bilgi İşlem Müdürlüğü tarafından yürütülen çalışmalar kapsamında www.corlu.bel.tr internet adresinde faaliyet gösteren Kent Rehberi uygulaması artık akıllı telefonlarda da kullanılabilir. Vatandaşlar mobil cihazlarına uygulamayı indirerek Çorlu Mobil Kent Rehberi'ne hızlıca erişim sağlayabilecek, kentteki önemli noktalar, afet toplanma alanları, parklar, yol yapım çalışmalarının bulunduğu adresler, çöp konteynerlerinin bulunduğu yerler, ücretsiz WiFi noktaları gibi günlük yaşantıda ihtiyaç duyulan pek çok önemli bilgiye kolayca ulaşabilecek.

İbradı Belediyesi, yurt genelinde normalleşme sürecine geçilmesiyle birlikte vatandaşlar tarafından kullanılan ortak alanlarda çalışmalarını artırdı. Park Bahçeler Müdürlüğü ekipleri ilçe genelinde bulunan parklarda ve yeşil alanlarda bakım onarım çalışmaları başlattı. Ekipler, parklarda bulunan oturma üniteleri ve oyun gruplarında tamirat, onarım, boyama gibi işlemler yaparak vatandaşların kullanımına hazır hâle getirdi.

Muğla Büyükşehir Belediyesi tarafından Muğla'nın Milas ilçesi Ören Mahallesi'ne atıksu arıtma tesisi ve kanalizasyon şebeke hattı yapılıyor. Toplam 81 Milyon TL'lik altyapı yatırımıyla Milas Ören uzun süredir beklediği modern altyapıya kavuşacak. Hazırlanan proje, 7 Temmuz Salı günü Muğla Büyükşehir Belediyesi MUSKİ Genel Müdürlüğü ve İller Bankası tarafından görevlendirilen firma tarafından Ören'de düzenlenecek toplantıyla vatandaşlara anlatıldı.

Yenişehir Belediyesi, Kurban Bayramı öncesinde küçükbaş ve büyükbaş hayvan satışı yapacak satıcılar için Deniz Mahallesi'nde kurbanlık satış alanı tahsis etti. Belediye Başkanı Abdullah Özyiğit, alanın hem satıcılar hem de alıcılar açısından sağlıklı, düzenli ve konforlu olmasını sağlayacaklarını söyledi.

Gaziemir Belediyesi

Duyu Parkı kuruyor. Almanya'nın Hannover yakınlarındaki Laatzen şehrinde eski bir çöp depolama alanında kurulan ve sembol haline gelen Duyu Parkı'nın benzerinin Gaziemir'de kurulması için çalışmalara başlandı. Duyu Parkı'nın yapıldığı bölgeyi çöp depolama alanından yeşilin her tonunun yer aldığı merkez hâline getiren Laatzen Belediyesi ile Gaziemir Belediyesi'nin ortak olarak yürüttüğü çalışmalar devam ediyor. Gaziemir'de yapılacak park, farklı duylara hitap eden alanlardan sessiz ve sakin bölümlere kadar içinde birçok farklı deneyim imkânını barındıracak. Duyu Parkı'na yerleştirilecek farklı objelerle ziyaretçilerin görme, koklama, işitme, tat alma ve dokunma duylarına hitap edilecek.

ÇEVRE

Ankara Büyükşehir Belediyesi, Avrupa Birliği ile ortak bir projeye daha imza attı. Yenilenebilir enerjiyi desteklemek amacıyla Kuşcağz Aile Yaşam Merkezi'ne güneş enerjisi sistemi kuruldu. Günde maksimum 131 kilowatt saat, yıllık ise 175 bin kilowatt saat enerjinin elde edileceği proje sayesinde belediye bütçesine yıllık 150 bin TL'ye yakın katkı sağlanması hedefleniyor.

Muğla Belediyesi döneminde yapılarak devreye alınan 105 kwh gücündeki mezbaha tesisleri güneş enerji santrali, Menteşe şehirlerarası otopark çatısındaki 290,4 kwh gücündeki güneş enerji santrali, Bodrum Konacık Hizmet binası çatısındaki 52,4 kwh gücündeki güneş panelleri ve son olarak Bodrum şehirlerarası otopark çatısına yapılan 640 kwh gücündeki güneş enerji panelleri ile büyükşehirin kurulu gücü 1087 kwh çıkacak. Yılda ortalama 1.400.000 kwh enerji üretecek tesisler yaklaşık 1000 hanenin elektrik tüketimini eşit enerjiyle üretmiş olacak. Büyükşehir bütçesine yaklaşık 1 milyon TL tasarruf sağlayacak olan güneş panelleri ayrıca 30 ton kağıdın geri dönüşümünü sağlayacak ve 840 ton CO2'nin atmosfere salımını engellemiş olacak.

Narlıdere Belediyesi, ilçenin ilk Atık Getirme Merkezi'ni hizmete açılıyor. 2. İnönü Mahallesi'nde yaklaşık bin metrekarelik alan üzerine inşa edilen tesiste atıklar 13 ayrı türde ayrıştırılacak. Kağıt ve kartonlar, plastikler, metaller, camlar, ahşaplar, tekstil eşyaları, piller, elektronik eşyalar, floresan lambalar, son kullanma tarihi geçmiş ilaçlar, ömrünü tamamlamış lastikler ve tehlikeli atıklar sınıflandırılarak lisanslı firmalara teslim edilecek.

Edremit Belediyesi yaşanabilir dünya için sıfır atık projesi kapsamında "Alo Moloz ve Bahçe Atığı Hattı" kurdu. Edremit Belediyesi Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından 2017 yılında başlatılan sıfır atık projesi kapsamında kentin belirli noktalarına evsel, plastik, cam gibi atıkların ayrıştırılarak toplandığı yeni konteynerler yerleştirdi. "Alo Moloz ve Bahçe Atığı" hattıyla da çevre kirliliğine yol açan atıkların sistemli şekilde toplanması amaçlanıyor.

Marmaris Belediyesi'nin halk plajına bu sene de Mavi Bayrak çekildi. 2019 yılında çevre temizliği konusunda yaptığı çalışmalarla Türkiye Çevre Eğitim Vakfı'nın (TÜRÇEV) düzenlediği "Mavi Bayrak En İyi Çevre Eğitim ve Bilinçlendirme Etkinlikleri" ödülüne layık görülmüştü. Bayrağı temsili olarak göndere çeken Belediye Başkanı Mehmet Oktay, "Tüm tedbirleri aldık. Misafirlerimiz gönül rahatlığıyla Marmaris'i tercih edebilir" dedi.

KÜLTÜR & SANAT & AKTİVİTE

Mersin Büyükşehir Belediyesi'nin kadın ve çocuklara yönelik gerçekleştirdiği ücretsiz atölyeler başladı. Atölyelerde resimden taş boyamaya, jimnastikten fotoğrafçılığa kadar pek çok alanda eğitimler veriliyor.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, caddelerde bulunan trafoları renkli resimlerle canlandırıyor. Doktorlar Caddesi'ndeki trafoların süslemesine başlayan Park ve Bahçeler Dairesi Başkanlığı ekipleri, trafoları renklendirerek şehir estetiğine katkıda bulunmayı amaçladıklarını belirtti.

Mersin Büyükşehir Belediyesi, "Konserlerle Mersin Cıvıl Cıvıl" sloganıyla yeni normalleşme sürecinde merkez ve diğer ilçelerde düzenlediği sosyal mesafeli konserlerle kültür sanat etkinliklerini sürdürüyor.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Gençlik Merkezi gençlerle internet üzerinden gerçekleştirdikleri yayınlarla buluşuyor. Gençler, kültür, sanat, kariyer, gazetecilik alanlarında önemli isimlerle Gençlik Merkezi'nin canlı yayınlarında bir araya geldi. Yılmaz Özdil, Özlem Gürses, Metin Uca, Levent Üzümcü gibi birçok ünlü ismi ekranda ağırlayan Gençlik Merkezi'nin yayınlarına zaman zaman Büyükşehir Belediye Başkanı Prof. Dr. Yılmaz Büyükerşen de katıldı.

Beşiktaş Belediyesi, kent estetiğine katkı sunmak ve kentlileri günlük yaşamlarında sanatla bir araya getirmek amacıyla "Beşiktaş Sokakta Sanat" çalışmalarına başladı. Bu çalışmalar kapsamında hayata geçirilen "Merdivenler Renkleniyor" projesiyle Beşiktaş'ın üç farklı mahallesindeki sokak merdivenleri sokak sanatçıları tarafından boyandı.

Turgutlu Belediyesi'nin çocuk ve gençlere yönelik hayata geçirdiği Yaz Spor Etkinlikleri başlıyor. Kayıtlar 9 Temmuz perşembe gününden itibaren alınacak. Covid-19 salgını nedeniyle sosyal mesafe ve hijyen kurallarına uygun etkinlik ve çalışmaların yapılacağı Yaz Spor Etkinlikleri kapsamındaki aktiviteler Irlamaz Spor Vadisi'nde açık havada yapılacak.

Kartal Belediyesi, korona virüsü salgınında yeni normal sürecinin başlamasıyla birlikte tiyatro perdelerini sanatseverler için açtı. Aşk Katili, Ortaya Karışık ve Marion ile Memet tiyatro oyunları izleyenlerden tam not aldı. Hasan Ali Yücel Kültür Merkezi'nde sahnelenen oyunlarda, izleyicilere maske kullanımı zorunlu tutuluyor, oturma düzeni sosyal mesafe kuralları gözetilerek düzenleniyor.

Beylikdüzü Belediyesi, Yakuplu Mahallesi imar planlarında park alanlarının yeterli olmaması ve mevcut parkların aralarındaki mesafelerin uzak olması sebebiyle yeni bir proje hayata geçirdi. "Oyun sokakları" projesiyle trafiğe kapalı ve güvenli alanlarda Temmuz ayı boyunca çeşitli etkinlikler düzenleniyor. Küçük yaş gruplarındaki çocukların park ve oyun ihtiyaçları karşılanarak psikolojik, fiziksel ve zihinsel gelişimlerine katkı sağlanması hedefleniyor.

Bornova Belediyesi kültür merkezi ve sosyal tesislerini daha aktif biçimde kullanmak hedefiyle buralarda bulunan atıl alanları spor salonu olarak değerlendirmeye hazırlanıyor. Proje kapsamında Çamdibi Şehit Er Adem Bilaloğlu Tesisleri, Atatürk Mahallesi Dr. Sırrı Aydoğan Kültür Merkezi ve Doğanlar Prof. Dr. Aysel Bayraktar Kültür Merkezi 'nin içinde bulunan boş alanlar gençler, kadınlar ve çocuklara yönelik fitness, pilates ve hareket eğitimi salonlarına dönüştürülecek.

Turgutlu Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'ne bağlı Turgutlu Belediyesi Dağcılık Akademisi (TURBELDAK) sporcuları, pandemi nedeniyle durdurulan kamp etkinliklerine Muğla Köyceğiz Yuvarlakçay'daki kampı başlandı. Sağlık Bakanlığı ve Türkiye Dağcılık Federasyonu kural ve yönergelerine uygun olarak düzenlenen kamp etkinliğine 34 doğasever katıldı.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) İBB Kültür Daire Başkanlığı'na bağlı Orkestralar Müdürlüğü, kente ait müziği altı farklı toplulukla İstanbullularla buluşturuyor. Binlerce yıllık tarihiyle kültürlerin iç içe geçtiği İstanbul'a ait ezgiler, Orkestralar Müdürlüğü tarafından yeniden seslendiriliyor. İstanbul'un Sesi "Buluşma" müzikal projesiyle farklı kültürleri her dönem içerisinde barındırması İstanbul'un kozmopolit yapısı şarkılarla anlatılıyor. İstanbul'un Sesi "Buluşma" isimli çalışma, 8 Temmuz çarşamba akşamı saat 20.00'de İBB Kültür Sanat Youtube Kanalı ve sosyal medya hesapları ile İBB Orkestralar Youtube kanalıyla İBB Orkestralar sosyal medya hesaplarından müzikseverlerle buluştu.

ULAŞIM

İzmir Büyükşehir Belediyesi 2030 yılında tamamlanacak İzmir Ana Ulaşım Planı'nı oluşturdu. (UPİ 2030) Plan, bisikletli ve yaya ulaşım yollarının da önemli ölçüde artmasını öngörüyor. Bu kapsamda hazırlanan İzmir Bisiklet ve Yaya Eylem Planı, Büyükşehir Belediye Başkanı Tunç Soyer'in de katılımıyla Alsancak'taki Tarihi Havagazı Fabrikası Kültür Merkezi'nde tanıtıldı. Soyer, otomobil odaklı çözümlerin, özellikle kent merkezlerinde yoğun bir trafik yükü yarattığını söyledi. Kaynakların bilinçsiz ve bilimsellikten uzak kullanımı nedeniyle doğal çevrede geri dönüşmez tahribatların, çevre kirliliğinin, enerji ve can kayıplarının yaşandığını vurgulayan Soyer, kent içi motorlu araç trafiğini minimize edebilmek amacıyla yaya ve bisikletli ulaşım altyapısını geliştirmek için çalışmalar yürüttüklerini kaydetti.

Kadıköy Belediyesi İstanbul'un sembollerinden nostaljik Kadıköy-Moda tramvayının yıpranan araçlarını ve tramvay hattının raylarını yeniledi. Koronavirüs salgını nedeniyle seferlerine ara verilen hat, 6 Temmuz 2020 Pazartesi günü yeniden hizmete açıldı.

Hatay Büyükşehir Büyükşehir Ulaşım Daire Başkanlığı'na bağlı ekipler, şehrin önemli noktalarına yerleştirilen kameralar ile 7/24 izleme yaparak vatandaşların şikayet ve mağduriyetlerinin hızlı değerlendirilmesini, araçların sevk ve idaresinde daha sağlıklı sonuçlar alınmasını hedefliyor.

Muğla Büyükşehir Belediyesi kullanılan tüm ödeme yöntemlerine ilave olarak iki dolumluk Muğla Kart uygulamasını hayata geçirmeye başladı. Elektronik kart sahibi olmayan vatandaşlar ve turizm amaçlı gelen misafirlerin sorun yaşamadan toplu taşıma araçlarını kullanabilmeleri amaçlanıyor.

Nilüfer Belediyesi Gölyazı'da ücretsiz elektrikli gezi trenini hizmete sokuyor. Yarımadanın etrafında gezecek olan trenin özellikle sıcak yaz günlerinde çevreyi görmek isteyenler için iyi bir alternatif olacağı düşünülüyor.

Kartal Belediyesi, normalleşme sürecinde de COVID-19 salgınına karşı alınan önlemler kapsamında dezenfekte çalışmalarına yoğun olarak devam ediyor. Bu kapsamda uzman ekipler ilçenin çeşitli noktalarında bulunan minibüs duraklarına giderek araçları detaylı olarak dezenfekte etti ve araçlara sabit el dezenfektanları yerleştirdi.

ÜRETİME DESTEK

Muğla Büyükşehir Belediyesi tarafından Mentese'nin Yerkeskik Yeniköy Mahallesi'nde oluşturulan lavanta tarlaları ilk hasadını verdi. Muğla Büyükşehir Belediye Başkanı Dr. Osman Gürün, lavantanın görseelliğiyle Muğla kıyılarını, hasat edildikten sonra yağıyla da Muğla kırsalını memnun ettiğini söyledi. Başkan Gürün, "Muğlamızın toprakları ne eksen yetişecek nitelikte ve verimlilikte topraklar. Koku Vadi projemizi hayata geçirdiğimiz 27 dönümlük arazimizin 5 dönümüne lavanta diktik. Lavanta güzellikleri ile çekim merkezi olurken yağ ile de üreticisine kazandırıyor. Bunun yanında kekik, adaçayı, biberiye, nane, mercanköşk üretiyoruz. Kadınlarımızın kurduğu kooperatiflerle bu ürünleri aracısız halkımıza ulaştırıyor, üreten köylümüzün kazanmasını sağlıyoruz." dedi.

Edirne Belediye Başkanı Recep Gürkan, Edirnelilerin sağlıklı gıdaya ulaşabilmelerini sağlamak adına "Kendin yetiştir, kendin topla, kendin ye" sloganıyla 5 bin adet domates fidesi, 3 bin 500 de biber fidesi olmak üzere toplamda 8 bin 500 adet fideyi Edirne halkı ile buluşturduklarını söyledi.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, dut çelik üretimine devam ediyor. Ekonomik olarak zor günler yaşayan üreticiye ek gelir sağlayan ve kooperatifçiliği tekrar canlandıran proje sayesinde desteklerden faydalanan üreticiler, eski günlerdeki gibi, dut bahçelerini açmaya devam ediyor. Yaklaşık 40 dekarlık Klon Seleksiyon ve Anaçlık Dut Bahçesi'nde 14 çeşit dut fidanı bulunduğunu belirten Başkan Büyükerşen, çeşitlerin varlığını korumak için bu alana büyük önem verdiklerinin altını çizdi. Büyükerşen "Dünyada farklı dut fidanı çeşitlerinin varlığını devam ettirmeyi ve bu fidanların üretimini gerçekleştirerek üreticimize destek olmayı amaçlıyoruz. Kendi tesislerimizde ürettiğimiz çeliklerle bugüne dek binlerce üreticiye destek verirken birçok yerel yönetime de bu alanda örnek olduk. Ekonomik olarak zor günler geçiren üreticilerimizin arpa, buğday gibi klasik tarımın dışına çıkarak ipek böcekçiliğinden de gelir elde etmesini istiyoruz. Biz imkânlarımız ölçüsünde üreticilerimizin yanında olmaya devam edeceğiz." dedi.

Antalya Büyükşehir Belediyesi Tarımsal Hizmetler Dairesi Başkanlığı, ekonomik değeri yüksek olduğu için son dönemde rağbet gören arıcılık ve tıbbi aromatik bitki yetiştiriciliği konusunda 19 ilçede kurs açıyor. Uzman eğitimciler tarafından verilecek kurslara katılanlar sertifika sahibi olacak. Halk Eğitim Merkezi tarafından düzenlenecek sertifikalar ile üreticiler pek çok destekten yararlanabilecek.

Kuşadası Belediyesi'nin Ada Bahçe projesi kapsamında diktği fideler ilk mahsullerini verdi.

Beylikdüzü

Belediyesi'nin dayanışma ruhunu en üst seviyede tutmak ve üreten toplum bilincini güçlendirmek amacıyla hayata geçirdiği Yaşam Bahçesi'nde hasat yapıldı. 20 bin m2'lik bir arazide oluşturulan Yaşam Bahçesi'nde yapılan hasadı Beylikdüzü Belediye Başkanı Mehmet Murat Çalık belediye meclis üyeleriyle birlikte gerçekleştirdi. Tarlalardan toplanan ürünler ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmak üzere belediyenin gıda bankasına iletiliyor.

Konyaaltı Belediye

Başkanı Semih Esen, mevsimlik çiçek, ağaç ve ağaç üretimi yanı sıra demir ve ahşap işleri atölyelerinin de yer aldığı belediyeye ait fidan üretim tesisinde çalışmalarını inceledi. İşçilerle sohbet eden Esen, yılın ilk altı ayında 110 bin adet bitki üretimi yaptıklarını söyledi. Başkan Semih Esen, 2020 için hedeflerinin toplamda 250 bin adet bitki üretimi olduğunu söyledi.

Buca Belediyesi ve İzmir Büyükşehir

Belediyesi işbirliğiyle köylülere dağıtılan lavanta hasatı başlıyor. Projeye üreticilerin lavantaları işleyerek gelir elde etmesinin yanı sıra köy turizminin geliştirilmesi de hedefleniyor. Çalışmadan köylüler olarak memnun olduklarını ifade eden Doğancılar Mahalle Muhtarı Nebahat Coşkun, "Amacımız köyümüzü turizme açmak. Günlük turlarla burada bir turizm alanı yaratmaya çalışıyoruz. Köyümüz çok fazla göç veren bir köy. Bu lavanta projesiyle kırsalda gelir elde ederek özellikle köylü gençlerimizin de burada kalmasını istiyoruz" dedi.

EĞİTİM

Mersin Büyükşehir Belediyesi'nin yeni dönem üniversiteye hazırlık kurs kayıtları başladı. Başarılı olmasına rağmen maddi durumu elverişli olmayan öğrenciler belediyenin eğitim ve öğretimi destekleme kurslarıyla üniversiteye hazırlanıyor. Bu yılki kayıtlar salgın dolayısıyla Büyükşehir Belediyesi'nin resmi internet sitesi olan "www.mersin.bel.tr" üzerinden alınıyor. Başvuru kabullerinde %50 başarı, %50 de ailenin sosyo-ekonomik düzeyi gözletiliyor.

Yenimahalle Belediyesi, 7'nci sınıftan 8'e ve 11'inci sınıftan 12'ye geçecek öğrenciler için Covid-19 nedeniyle eğitimde yaşanan aksamaları telafi amacıyla konu tekrarı, soru çözümlerinden oluşan eğitimler düzenliyor.

Çorlu Belediyesi, engelleri ortadan kaldırmak amacıyla çalışan personeline işaret dili eğitimi vermeye başladı. Belediyenin farklı birimlerinden çalışanlar, eğitime katılarak vatandaşlarla işaret dilini kullanarak iletişim kurma becerisine sahip olacaklar.

Adana Büyükşehir Belediyesi, çağrı merkezi çalışanlarına yönelik 3 hafta sürecek eğitim çalışmasına başladı. Tiyatro sanatçısı İsmail Timuçin tarafından verilen "Güzel Konuşma" eğitimiyle katılımcılara daha anlaşılır, etkili ve doğru konuşma tekniklerinin kazandırılması hedefleniyor.

Atakum Belediyesi Bilişim Eğitim Merkezi'nin ücretsiz ve sertifikalı eğitimleri, başvurulara açıldı. Büyük çoğunluğu Samsun'da ilk kez açılacak olan mesleki eğitim programları 14 ayrı kategoride yaklaşık 150 farklı seçenekle sunulacak. Ses, görüntü ışık, sahne sistemlerinin yanı sıra radyo ve televizyon kategorilerindeki eğitimler Samsun'da ilk kez ücretsiz verilecek. Kursları başarıyla tamamlayanlar edinecekleri sertifikayla farklı sektörlerde iş bulma imkânına sahip olacak.

Efeler Belediyesi çalışanları, Milli Aydın Bankası Kültür Merkezi'nde gerçekleşen programda İş Sağlığı ve İş Güvenliği eğitimi aldılar. Eğitimlerde, çalışanların iş kazalarına uğramalarını önlemek ve güvenli çalışma ortamını oluşturmak için alınması gereken tedbirler iki bölümde anlatıldı.

Menteşe Belediyesi hizmet binasında AFAD, itfaiye, işyeri sağlık ve güvenlik birimi ekiplerince çalışanlara depremde korunma, deprem anında yapılması gerekenler, yangın, yanıcı maddeler, yangın çıkış nedenleri, yangın söndürme maddeleri ve usulleriyle yangın ve deprem esnasında yapılacaklar, yangında insan ve eşya kurtarma, ilkyardım ve acil tahliye konularında bilgi verildi.

DAYANIŞMA

Buca Belediyesi, ilçede dayanışma ve yardımlaşmayı artırmak için kurduğu eşya bankasıyla ihtiyaç sahibi ailelerin yüzünü güldürüyor. Hayırseverler ile ihtiyaç sahiplerini buluşturan bankada toplanan her türlü ev eşyası, bakımı yapıldıktan sonra ihtiyaç sahibinin evine kadar ulaştırılıp yerleştiriliyor.

Çiğli Belediyesi'nin sosyal tesisleri olan Ataşehir Mahallesi'ndeki Akvaryum Kafe'de ve Evka 2 Mahallesi'ndeki Pelikan Kafe'de verilen hizmetlerden sağlık çalışanları %15 indirimli yararlanabilecek.

Çiğli Belediyesi evde temizlik projesi yeniden başladı. Evde temizlik hizmetinden, Çiğli'de ikamet eden kimsesiz, bakıma muhtaç, engelli ve 65 yaş üstü yurttaşlar yararlanabiliyor. Belediyeden giden öncü ekip öncelikle hanede yaşayan vatandaşların acil durumlarının tespitini yaparak eksiklerin giderilmesini sağlıyor.

Saruhanlı Belediye

Başkanı, Bulgaristan'da faaliyet gösteren Kırcalı Ömer Lütfi Kültür Derneği'ne koruyucu maske yardımında bulundu. Manisa Balkanlılar Kültür Dayanışma Derneği Başkanı Altan Hafızismoğlu'nun aracılığıyla yapılan maske bağışı derneğe gönderildi.

